

**PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
SECUNDAIR ONDERWIJS**

Bachelorproef

Creatieve vakoverschrijdende
zelfportretten

**PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
SECUNDAIR ONDERWIJS**

Bachelorproef

**Creatieve vakoverschrijdende
zelfportretten**

Voorwoord

Doorheen mijn middelbare kunstopleiding ontdekte ik mijn grote interesse voor het maken van zelfportretten. Tijdens mijn opleiding als leraar plastische opvoeding en project kunstvakken werd deze interesse opnieuw aangewakkerd. Het was na een opmerking van mijn vakmentor Jacqueline Steegmans dat ik tot het onderwerp creatieve zelfportretten kwam. Graag wil ik haar bedanken voor het duwtje in de rug waardoor ik aan dit onderwerp kon beginnen en voor de inspiratie die ik mocht ontvangen doorheen het proces.

Samen met mijn promotor Karine Peters voegde ik het vakoverschrijdende component toe aan mijn bachelorproef. Ik wil haar van harte bedanken voor de ondersteuning, tips en inspiratie.

Verder wil ik Els Trouwen, leraar plastische opvoeding Agentencollege Peer, bedanken. Dankzij haar kon ik tijdens mijn stage twee lessen uittesten en bijwerken aan de hand van haar feedback en die van de leerlingen. Daarnaast wil ik Martine Bollen, directeur eerste graad Mater Dei Overpelt, ook bedanken voor haar vertrouwen. Dankzij de artistieke vrijheid die ik van haar mocht ontvangen kon ik een creatieve les rond studiekeuze ontwikkelen en uittesten in de verschillende studierichtingen in het tweede middelbaar.

Mijn medestudenten van de verschillende onderwijsvakken bedank ik voor hun inspiratie en motiverende woorden. Onmisbaar in dit dankwoord zijn mijn ouders, zus, schoonbroer, vriend en Amber Dirx, dankjewel!

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Inhoudsopgave	5
Inleiding	7
1 Creativiteit.....	8
1.1 Creatieve stimulerende omgeving	8
1.2 Edward de Bono.....	8
1.2.1 Lateraal denken.....	8
1.3 Creatief proces	9
2 Vakoverschrijdend werken	11
2.1 Leerplan PO VVKSO.....	11
2.1.1 OVUR-structuur VS het creatief proces.....	11
3 Het zelfportret	13
3.1 Evolutie	13
3.2 Doelen	13
3.3 De basis van het portret	13
4 Lessenpakket	14
4.1 Black-out portret	15
4.1.1 Vakoverschrijdende mogelijkheden	16
4.1.2 Praktijkervaring.....	17
4.2 ID-fie	18
4.2.1 Vakoverschrijdende mogelijkheden	18
4.3 Mijn merk	19
4.3.1 Vakoverschrijdende mogelijkheden	19
4.4 Snap-fie	20
4.4.1 Vakoverschrijdende mogelijkheden	20
4.4.2 Praktijkervaring.....	22
4.5 Studiekeuze portret	23
4.5.1 Vakoverschrijdende mogelijkheden	23
4.5.2 Praktijkervaring.....	24

4.6	Tijdmachine	25
4.6.1	Vakoverschrijdende mogelijkheden	25
4.7	Eigen wereld	26
4.7.1	Vakoverschrijdende mogelijkheden	26
4.8	Gezichtsherkenning.....	32
4.8.1	Vakoverschrijdende mogelijkheden	32
	Besluit	33
	Literatuurlijst	34
	Geraadpleegde werken.....	39
	Bijlagen.....	42

Inleiding

Creatieve vakoverschrijdende zelfportretten, drie aparte woorden die samen een krachtige leeromgeving bieden. Creativiteit is een belangrijke vaardigheid die we moeten onderhouden. Vakoverschrijdend werk zorgt voor een stimulerende leeromgeving waardoor de leerstof beter beheerst wordt. Het zelfportret is niet meer weg te denken uit het leven van de jongeren, de hele dag door worden ze omringd door selfies van over heel de wereld.

Doorheen het lespakket staat er een stuk zelfreflectie op het programma waardoor de leerlingen zichzelf en hun medeleerlingen beter leren kennen. U, als leerkracht, krijgt ook de kans om de leerlingen eens van een andere kant te leren kennen. Dit kan een meerwaarde bieden voor uw klaspraktijk.

De doelstellingen die in het lessenpakket aanbod komen zijn op een uitzondering na gericht op de eerste graad secundair onderwijs VVKSO, waarvan de meeste gericht zijn op de A-stroom. Dit wil echter niet zeggen dat de lessen niet bedoeld zijn voor andere richtingen of graden. Enkele lessen werden bijvoorbeeld uitgetest in de tweede en derde graad beroepsonderwijs. Er werd gekozen voor de doelstellingen van de eerste graad omdat plastische opvoeding er in al de lestabellen verwerkt zit en het algemene doelstellingen bevat. De keuze voor het VVKSO kwam tot stand op het moment dat ik wist wat mijn stageschool ging worden.

Ontdek de betekenis achter de woorden creativiteit, vakoverschrijdend werk en het zelfportret en hoe deze drie samen een geheel vormen in de uitwerking van het lessenpakket. Zeven lessen en een project vol inspiratie staan te wachten op een leraar die er mee aan de slag wil.

1 Creativiteit

Creativiteit is een woord dat regelmatig gebruikt wordt tijdens de les plastische opvoeding, maar wat is dit nu juist?

Creativiteit kunnen we opdelen in drie verschillende en opeenvolgende acties: waarnemen, denken en maken of uitvoeren. Wanneer we een les plastische opvoeding ontleden vinden we deze acties in dezelfde volgorde terug. Het waarnemen gebeurt tijdens de motivatiefase, het denken vinden we terug in het eerste deel van de uitvoeringsfase gevolgd door het daadwerkelijk maken/uitvoeren van het idee.

1.1 Creatieve stimulerende omgeving

Het is belangrijk om voor een creatieve stimulerende omgeving te zorgen waarin de leerlingen zich kunnen verwonderen en positief kunnen ontwikkelen. Igor Byttebier, schrijver van creativiteit. Hoe?zo!, geeft enkele tips. Zo is het belangrijk om ook aandacht te geven aan de naïeve ideeën van de leerlingen, de ogen meer open te houden voor kansen en minder voor beperkingen, geef de leerlingen de kans om mee te denken.

De laatste tip kan gebruikt worden tijdens de tussentijdse evaluatie van een opdracht. Zo kan u ervoor kiezen om de leerlingen feedback te laten geven aan elkaar, hierdoor ontstaan er nieuwe denkpatronen waaruit ideeën kunnen vloeien. Deze werkvorm sluit aan bij de visie van Sir Ken Robinson. Hij geeft aan dat het belangrijk is om kinderen te laten experimenteren, te laten onderzoeken, vragen te laten stellen en origineel te leren nadenken. Door de leerlingen feedback te laten geven aan elkaar ontstaat er dus een kruisbestuiving van gedachten.

1.2 Edward de Bono

De denker over het denken Edward Bono is een Britse psycholoog, kunst- en managementauteur. Hij bedacht de term lateraal denken.

1.2.1 Lateraal denken

Wanneer je aan traditioneel denken doet, werk je een probleem stap voor stap weg in een logische volgorde. Bij het laterale denken staat het doelbewust afstappen van het logische denken centraal. Denken in hokjes is geen optie, in de onderwijspraktijk kan dit betekenen dat je kiest voor vakoverschrijdend werk.

De Bono ontwikkelde enkele technieken om het lateraal denken aan te moedigen, hieronder twee voorbeelden.

- Willekeurige woorden simulatie

Je opent een woordenboek op een willekeurige pagina en kiest een woord uit zonder te kijken. Hierna zoek je een link tussen het woord en het 'probleem'.

Tijdens de les plastische opvoeding kan dit een inspirerende methode zijn voor de leerlingen. Sommige leerlingen zitten namelijk snel vast bij de uitwerking van een idee. Aan de hand van deze methode leren ze het onderwerp op een vernieuwende manier bekijken, waardoor ze een nieuwe inspiratieboost krijgen.

- Kruisbestuiving

Je gaat op zoek naar experts uit andere vakgebieden en stelt hen de vraag waarmee je zit.

Deze methode is interessant voor de uitwerking van een vakoverschrijdend lessenpakket. Andere vakleerkrachten kunnen namelijk de nodige informatie en inspiratie geven om met hun inhouden aan de slag te gaan tijdens de les plastische opvoeding.

1.3 Creatief proces

Het creatieve proces bestaat uit vier stappen, sommige stappen bestaan uit enkele deelstappen. Aan de hand van deze vier stappen wordt een les plastische opvoeding opgebouwd. Het lessenpakket zal logischerwijs aan de hand van deze stappen worden opgebouwd.

1 Probleemstelling, introductie of oriënteren

De eerste stap is het introduceren van het onderwerp, de zogenaamde probleemstelling waar de leerlingen mee aan de slag zullen gaan. Tijdens deze stap doen de leerlingen al de nodige kennis op om aan de opdracht te kunnen starten, ze worden hierbij geprikkeld met inspiratiebeelden of vragen en ontdekken mogelijks al de werkvorm die ze zullen gebruiken.

Na de introductie wordt de probleemstelling samengevat in één actieve zin. Hier zijn twee mogelijkheden voor: de eerste mogelijkheid is een hoe-vraag, hierin wordt de nadruk gelegd op het proces dat de leerling zal doorgaan. De tweede mogelijkheid is een bedenkm-formulering waarin het eindproduct de bovenhand zal krijgen over het proces. Tijdens de les plastische opvoeding kan dit klassikaal gebeuren. De opdracht is bijvoorbeeld het ontwerpen van een herfstwezen met herfstmaterialen.

- Hoe-vraag: Hoe ga ik vertrekkende vanuit het herfstmateriaal tot een ontwerp komen van een herfstwezen?
- Bedenk-formulering: Bedenk minstens drie manieren om het herfstmateriaal te gebruiken als basis van je ontwerp.

Wanneer u deze vragen leest kan u zich de vraag stellen als een hoe-vraag en een bedenkm-formulering niet in elkaars verlengde liggen. Wanneer de leerlingen weten hoe ze aan de slag moeten gaan kunnen ze beginnen met het bedenken van een ontwerp.

2 Divergeren of onderzoeken

Tijdens de tweede stap gaan de leerlingen op zoek naar ideeën en oplossingen voor de probleemstelling. Het is belangrijk om tijdens deze fase de leerlingen een zekere vrijheid te geven waarin ze kunnen experimenteren, de kwantiteit van de ideeën zorgt uiteindelijk voor de kwaliteit van het eindproduct. Een stimulerende omgeving is tijdens deze fase een meerwaarde.

3 Convergeren

In de derde fase staat het kiezen en verder uitwerken van ideeën centraal. Tijdens de les plastische opvoeding kan dit verwijzen naar de tussentijdse evaluatie. Wanneer de leerlingen enkele ideeën hebben uitgekozen kunnen ze deze verder uitdiepen aan de hand van enkele vragen. Het is een meerwaarde wanneer leerlingen elkaar feedback geven zoals eerder werd aangegeven.

- Wat is de kerngedachte achter mijn idee?
- Wat zijn de sterke en zwakke punten van mijn idee?
- Is mijn idee haalbaar? Zo ja, welke stappen moet ik doorlopen om mijn idee te realiseren?

4 Realiseren, evalueren en presenteren

Tijdens de laatste fase komt de focus te liggen op het realiseren van een idee. Met andere woorden wordt het gekozen idee uitgevoerd. Aansluitend kan hier een presentatiemoment aan gekoppeld worden, bijvoorbeeld een toonmoment voor de ouders tijdens een opendeurdag.

Het evalueren van een opdracht kan individueel, klassikaal, via zelfevaluatie etc.

2 Vakoverschrijdend werken

Vakoverschrijdend werken kunnen we splitsen in twee mogelijkheden, namelijk de VOETen bereiken en het zoeken en gebruiken van linken tussen verschillende onderwijsvakken. Eventueel kunnen zo ook leerplandoelstellingen van een bepaald vak behaald worden in een ander vak.

2.1 Leerplan PO VVKSO

Plastische opvoeding is een algemeen vormend vak waarbij de jongeren op zoek gaan naar zichzelf aan de hand van beeldende communicatie. Vervolgens een quote uit het leerplan van het eerste leerjaar A: “Je ontmoet de ander in ‘zijn verhaal’ of je ontmoet jezelf in een eigen werk.” Deze quote toont een duidelijke link naar de keuze voor het thema zelfportretten.

Daarbovenop is PO ook nog eens het vak om vakoverschrijdend te werken. We zien in ieder onderwijsvak een link naar cultuur. Deze linken kunnen we tijdens de lessen PO extra in de verf zetten met een beeldende opdracht vertrekkende vanuit de theorie of vakoverschrijdende eindtermen. De leerlingen gaan tijdens zo een vakoverschrijdende opdracht actief aan de slag met de theorie waardoor er een grotere betrokkenheid optreedt.

In het leerplan wordt er duidelijk verwezen naar het gebruik van ICT. In het onderdeel lessenpakket kan u een voorbeeld vinden van het gebruik van ICT binnen het thema creatieve vakoverschrijdende zelfportretten.

2.1.1 OVUR-structuur VS het creatief proces

Het didactische proces verloopt bijna altijd van het beschouwen naar het creëren. In het leerplan wordt er hiervoor verwezen naar de OVUR-structuur. Deze structuur heeft een vast stramien: oriënteren, voorbereiden, uitvoeren en reflecteren. Wanneer we hierlangs het creatief proces leggen, zien we enkele gelijkenissen en verschillen.

OVUR-structuur	Het creatief proces
Oriënteren <ul style="list-style-type: none"> - Opdracht aanpak - Nodige materialen 	Probleemstelling, introduceren of oriënteren <ul style="list-style-type: none"> - Formuleren van probleem - Zorgen voor inspiratievolle prikkels - Hoe-vraag en/of bedenk-formulering
Voorbereiden <ul style="list-style-type: none"> - Ideeën bedenken en noteren - Documentatie zoeken 	Divergeren of onderzoeken <ul style="list-style-type: none"> - Zoeken naar oplossingen en ideeën

<ul style="list-style-type: none"> - Verzamelen van materialen - Organiseren van werkplek 	
<p>Uitvoeren</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kiezen uit voorontwerpen - Uitwerking op het gevraagde formaat - Presenteren van werk - Proces aantonen in procesmap 	<p>Converteren</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tussentijdse evaluatie - Idee uitkiezen om uit te werken en verder uitdiepen
<p>Reflecteren</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reflectie op eindresultaat en leerproces 	<p>Realiseren, evalueren en presenteren</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitwerken van je idee - Reflectie - Presentatie

Het oriënteren en de probleemstelling opnieuw formuleren liggen in elkaars verlengde. Aan de hand van de nieuwe formulering(en) wordt de opdracht duidelijker en dieper besproken.

Het divergeren komt overeen met het eerste deel van de voorbereiding, namelijk het zoeken van ideeën. De verdere voorbereiding komt overeen met het converteren. Er wordt een idee uitgekozen en aan de hand hiervan wordt de nodige documentatie opgezocht.

De uitvoering van de opdracht wordt gekoppeld aan de realisatie. De reflectie uit de OVUR-structuur is terug te vinden in de laatste stap van het creatief proces.

3 Het zelfportret

3.1 Evolutie

Het zelfportret ontstond als volwaardig genre tijdens de renaissance. De kunstenaar werd een individu en gaf zichzelf weer op twee manieren: het gewone zelfportret en het zelfportret dat verwerkt werd in een groter geheel. De doordringende blik van de kunstenaars toonde hun creatieve macht aan, daarnaast beeldde zij zichzelf af in een 'rijke' omgeving. Er werd rekening gehouden met attributen. Met andere woorden werd het zelfportret doordacht opgebouwd en kan het niet gezien worden als een spontane blik, letterlijk en figuurlijk, in het leven van de kunstenaar maar als een beeld dat bedoelt was als statussymbool.

Later volgde een derde manier om het zelfportret in te vullen. De kunstenaars gingen zichzelf psychologisch bestuderen waardoor zij de karaktertrekken beter uitspeelde. Er doet zich een evolutie voor van een natuurgetrouwe weergave naar een emotionele weergave. De uitvinding van de camera zorgde ervoor dat de kunstenaar zichzelf 'echt' kon weergeven. Na deze uitvinding volgde er een evolutie van brave beelden naar extravagante beelden.

In de tijd waarin we nu leven is het digitale aspect niet meer weg te denken. Iedere dag worden we geconfronteerd met meerdere zelfportretten van de eenentwintigste eeuw: de selfie. Vooral in de jongerencultuur valt het concept de selfie niet meer weg te denken.

3.2 Doelen

Er wordt gezegd dat het zelfportret drie doelen heeft: jezelf presenteren, jezelf verwerken in een groter geheel en jezelf psychologisch analyseren. De dag van vandaag presenteren we onszelf op een selfie en op een groepsselfie (groter geheel). Op deze selfies staat de lach centraal, het psychologisch analyseren blijft in de algemene selfie cultuur dus uit.

In het lespakket zit er in al de lessen een stuk zelfreflectie verwerkt. De portretdoelen: jezelf presenteren en jezelf psychologisch analyseren zullen dus 'bereikt' worden. In sommige lessen is er een mogelijkheid om het tweede doel, jezelf verwerken in een groter geheel, te gebruiken als afsluiting.

3.3 De basis van het portret

Het tekenen van een basis portret in enkele stappen.

- 1) Het hoofd is vaak eivormig, wanneer je een vooraanzicht tekent is dit meestal ovaalvormig. Teken dit als basisvorm en pas deze vorm dan aan naar het hoofd dat nagetekend wordt. Is het hoofd echt ovaal of eerder bol- of hoekvormig.
- 2) Deel het gezicht op in ongeveer drie gelijke delen. Het bovenste deel is het voorhoofd, in het middelste deel komen de ogen en de neus en in het onderste deel komt de mond en wordt je kaak weergegeven.
- 3) Het gezicht is ongeveer symmetrisch wanneer we een verticale lijn trekken in het midden, maar zoals al vermeld werd is dit ongeveer en dus nooit precies.

4 Lessenpakket

Voor de uitwerking van het lessenpakket koos ik voor acht diverse onderwerpen. Al deze onderwerpen zijn te linken aan bepaalde onderwijsvakken en/of aan vakoverschrijdende eindtermen. Hieronder kan u per onderwerp de uitleg en de vakoverschrijdende linken vinden.

Als bijlage kan u de uitgewerkte lesbundels vinden, hierin worden de leerplandoelstellingen en eindtermen van het vak plastische opvoeding aangegeven, aanvullend vindt u hierin de VOETen. Deze lesbundels zullen online gepubliceerd worden zodat men er gebruik van kan maken en/of inspiratie uit kan putten.

Puntenschaal

In iedere lesvoorbereiding zit er een evaluatieschema verwerkt. De onderdelen van dit schema worden gequoteerd op een puntenschaal van vier. In het onderstaande schema kan u de legende hiervan vinden.

-:0	Het gevraagde is niet terug te vinden in de uitwerking of het gedrag.
+ -:1	Het gevraagde is nauwelijks terug te vinden in de uitwerking of het gedrag.
+ :2	Het gevraagde is terug te vinden in de uitwerking of het gedrag.
+ +:	Het gevraagde is duidelijk terug te vinden in de uitwerking of het gedrag.

4.1 Black-out portret

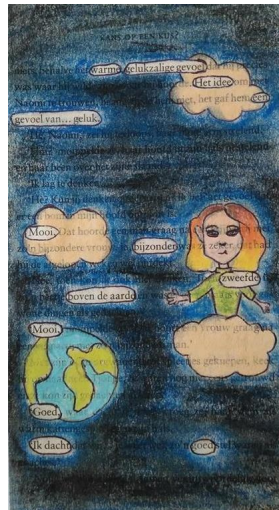

Foto 1: Uitwerking black-out portret

Een black-out gedicht, in het Nederlands ook wel een stiftgedicht genoemd, is een speelse werkvorm om tot een gedicht te komen. Deze werkvorm houdt in dat je vertrekt vanuit een krant of boek en al de woorden die je niet wilt gebruiken wegstreept met een stift. Tijdens deze les worden de woorden die je wilt gebruiken echter omcirkeld, waarna er op de overgebleven delen van het blad een tekening wordt gemaakt die te linken valt aan het gedicht. Het is belangrijk om een duidelijk thema op te geven waar de leerlingen mee aan de slag kunnen.

Op foto 1 vindt u een uitwerking van een black-out portret in het thema emoties. Uit de omcirkelde woorden kan er beeldspraak afgeleid worden die omgezet kan worden naar tekeningen. Het zelfportret, de tekeningen, het gedicht en de gekozen emotie vormen in de uitwerking een geheel.

Om het gedicht nog duidelijker te laten spreken kan ervoor gekozen worden om een vervolgoopdracht te geven, namelijk het maken van een klankgedicht. Het zijn beide poëzie onderwerpen waardoor dit thema uitgebreid besproken kan worden met de leerlingen. Hieronder kan u hier een uitwerking van vinden.

“*Warme*, gelukzalige gevoel, *het idee*, een gevoel van... GELUK.

Mooi, *bijzonder*, zweefde *bóven* de aarde.

Mooi, goed, ik dacht, *goed*.”

4.1.1 Vakoverschrijdende mogelijkheden

Dit lesonderwerp biedt een vakoverschrijdende mogelijkheid met de taalvakken op twee vlakken. Ze werken rond het thema gedichten en ze werken met een tekst in een specifieke taal.

Leerplandoelstellingen Nederlands

Eerste graad A-stroom: VVKSO – BRUSSEL D/2010/7841/016

9	De leerlingen zijn bereid om: - Te lezen;
10	De leerlingen kunnen bij het lezen: - Het leesdoel bepalen (oriënteren); - De aandacht concentreren voorbereiden en/of uitvoeren); - gericht informatie zoeken (uitvoeren); - bij niet bekende woorden de context bevragen c.q. woordenboek raadplegen (uitvoeren) - deze leesstrategieën toepassen: globaal, zoekend lezen

Leerplandoelstellingen Engels

Eerste graad: VVKSO – BRUSSEL D/2011/7841/002

Le 3	bij het lezen van artistiek- literaire teksten – het globale onderwerp bepalen (ET7) of de centrale emotie of associatie. – de hoofdgedachte achterhalen (ET8) of beelden en emoties waarnaar verwezen wordt, identificeren.
Le 4	De leerlingen kunnen bij het lezen strategieën gebruiken om hun leesdoel te bereiken (ET12). Ze kunnen – zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; – het leesdoel bepalen; – herlezen wat onduidelijk is; – een woordenlijst of een woordenboek raadplegen; – de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; – de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context.
Le 6	De leerlingen zijn bereid onbevooroordeeld te lezen (ET 37*).
Le 7	De leerlingen stellen zich open voor de esthetische component van teksten (ET 40*) en voor de socioculturele wereld van anderen (ET 38*).

Leerplandoelstellingen Frans

Eerste graad A-stroom: VVKSO – BRUSSEL D/2010/7841/014

Algemeen	De leerlingen ontwikkelen een positieve attitude ten aanzien van het Frans als taal en als vak.
Le 3	bij het lezen van artistiek- literaire teksten - het globale onderwerp bepalen (ET7) - de hoofdgedachte achterhalen (ET8)
Le 4	De leerlingen kunnen bij het lezen strategieën gebruiken om hun leesdoel te bereiken (ET 12). Ze kunnen - zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; - het leesdoel bepalen; - herlezen wat onduidelijk is; - indien nodig, een woordenlijst of een woordenboek efficiënt raadplegen; - de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; - de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context.
Le 6	De leerlingen tonen bereidheid om te lezen in het Frans. (ET 37)
Le 8	De leerlingen stellen zich open voor de esthetische component van teksten. (ET 40)

4.1.2 Praktijkervaring

Ik heb deze les uitgetest in het Agnetencollege Peer, vierde middelbaar voeding en verzorging. Zowel de mentor als de leerlingen vonden dit een goede les omdat de opbouw mysterieus was en het een werkvorm was die ze nog niet gebruikt hadden. Daarnaast waren de leerlingen voor een stuk vrij in de uitvoering waardoor er een grote diversiteit was in de eindresultaten.

Tip: Geef in het begin van de les duidelijk aan dat de woorden samen het gedicht vormen. Sommige leerlingen vonden dit verwarrend en maakten met de woorden een gedicht in volzinnen.

Foto 2 en 3: Uitwerking black-out gedicht en klankgedicht door leerling

4.2 ID-fie

Foto 4: Uitwerking ID-fie

Het lesonderwerp ID-fie zorgt voor een verbinding tussen je vingerafdruk als identificatie en je persoonlijkheid. De eigen vingerafdruk wordt gebruikt als hoofd van het portret. Het kledingstuk van het bovenlichaam wordt bedrukt in aquarel met vindmaterialen. Op deze manier is er een wisselwerking tussen het overtrekken van lijnen en het experimenteren met een druktechniek. Dit zorgt ervoor dat de les interessant blijft voor de leerlingen.

De kleurkeuze van het kledingstuk bepaalt de persoonlijke uitdrukking in de tekening. De leerlingen krijgen uitleg over de symbolische betekenis van kleuren waarna ze twee kleuren uitkiezen.

Het idee voor deze les kwam tot stand tijdens mijn stage in Mater Dei Overpelt, met als inspiratiebron het STEAM-project.

4.2.1 Vakoverschrijdende mogelijkheden

Er kan een filosofisch gesprek worden gehouden met als uitgangspunt de volgende vraag. 'Je vingerafdruk is je identiteit, maar wie ben jij?'

Tijdens dit gesprek staan de communicatievaardigheden van de leerlingen centraal, waardoor het gekoppeld kan worden aan het onderwijs vak Nederlands.

Leerplandoelstellingen Nederlands

Leerplan eerste graad A-stroom: VVKSO – BRUSSEL D/2010/7841/016

6	De leerlingen zijn bereid: <ul style="list-style-type: none"> - Te spreken; - Hun eigen mening te uiten (spreekdurf); - Gespreksregels te hanteren zoals: beurt afwachten, bij het onderwerp blijven, aanwijzingen van de gespreksleider volgen, respectvol reageren op de bijdrage van de andere deelnemers.
---	--

4.3 Mijn merk

Foto 5: Uitwerking mijn merk

'Mijn merk' draait zoals de naam al doet denken rond je eigen merk. De leerlingen krijgen tijdens deze les de opdracht om blind getekende gezichtsdelens en maximum drie kenmerkende objecten, die ze aan hun persoonlijkheid kunnen linken, te verwerken in een authentiek logo.

De uitwerking is een modieuze pin die de leerlingen met de hand borduren. Via de onderstaande link kan u een zelfgemaakte demonstratie van de hand borduurtechniek vinden.

<https://www.youtube.com/watch?v=IGxSfRvrst4&feature=youtu.be>

Vanzelfsprekend is deze werkvorm niet voor iedereen even motiverend, de leerlingen kunnen er daarom ook voor kiezen om hun ontwerp te verwerken tot een sticker.

4.3.1 Vakoverschrijdende mogelijkheden

Dit is een onderwerp dat we logischerwijs aan het vak mode kunnen koppelen, gezien de werkvorm.

Leerplandoelstellingen mode

Leerplan beroepsvoorbereidend leerjaar mode: Licap - Brussel D/1999/0279/105 september 1999

3	Documentatie in verband met het gekozen thema: verzamelen, raadplegen en ordenen.
5	Eenvoudige ontwerpen maken volgens eigen fantasie.
42	Het werkstuk in gebruik nemen

4.4 Snap-fie

Foto 6: Uitwerking Snapchat Filters

Snapchat is een deel van de jeugd geworden, de jongeren maken hier selfies mee en posten verhalen over hun dagdagelijkse leven. Al deze beelden delen ze graag met hun vriendenkring. Tijdens deze les krijgen de leerlingen de opdracht om zelf een Snapchat filter te bedenken in een bepaald thema, hierboven kan je drie uitwerkingen vinden met als thema van links naar rechts: dieren, eten en film. De leerlingen ontdekken tijdens deze les de beeldaspecten van een digitale Snapchat filter en zetten deze om naar een 2D-schilderoefening op doorzichtige plastic bladeren.

Er kan gekozen worden voor een vervolgoopdracht waarin de leerlingen de zelfgemaakte filters gebruiken voor trickfotografie.

4.4.1 Vakoverschrijdende mogelijkheden

Deze werkvorm heeft veel vakoverschrijdende mogelijkheden omdat het thema vrij te bepalen is door de leraar. Enkele insteken kunnen zijn:

- Geschiedenis: Grieken, Romeinen, etc
- Haartooi: kapsels ontwerpen rond kunstenaars
- Godsdienst: figuren uit verhalen
- MO: zangers, instrumenten, liedjes
- PAV: emoties, digitale media, toneelstukken, films, etc.

Leerplandoelstellingen geschiedenis

Leerplan: Eerste graad VVKSO BRUSSEL D/2009/7841/037

B3	kan informatie over de bestudeerde beschavingen en over de eigen tijd opzoeken op basis van concrete opdrachten;
B5	kan informatie uit de bestudeerde beschavingen en uit de eigen tijd uitdrukken in verschillende vormen;

Leerplandoelstellingen godsdienst

Leerplan: eerste graad eerste leerjaar A D/2007/0279/066

Terrein Verhalen 3	De grote levensbeschouwingen profileren aan de hand van verhalen.
--------------------------	---

Leerplandoelstellingen muzikale opvoeding

Leerplan: eerste graad A VVKSO – BRUSSEL D/2009/7841/029

2	Algemeen en persoonlijke gevoelens, ideeën en ervaringen in muziek herkennen en verwerken. 2.3: muzikale ervaringen naar diverse expressievormen transformeren. - Ervaringen met klank en muziek omzetten naar beeld.
8	Muziek in diverse contexten situeren. 8.3: muziek in de context van maatschappij, levensbeschouwing en cultuur onderzoeken en benoemen. - omgang met muziek als een aspect van cultuur ervaren.

Leerplandoelstellingen project algemene vakken

Leerplan: VVKSO – BRUSSEL D/2012/7841/014

1	Onder begeleiding en in concrete situaties relevante en toegankelijke informatie vinden en selecteren uit: <ul style="list-style-type: none"> - Gesproken teksten - geschreven teksten; - beeldmateriaal; - ICT-bronnen;
2	Onder begeleiding en in concrete situaties relevante en toegankelijke informatie gebruiken. <ul style="list-style-type: none"> - concrete informatie uit gesproken teksten; - concrete informatie uit geschreven teksten; - concrete informatie uit beeldmateriaal; - concrete informatie uit ICT-bronnen; -
11	Onder begeleiding opdrachten van beperkte omvang en van relatief korte duur individueel realiseren via volgende stappen: <ul style="list-style-type: none"> - de organisatie; - de uitvoering; - de reflectie; - de bijsturing.

4.4.2 Praktijkervaring

Deze les werd uitgetest in een vijfde middelbaar met als studierichting haarzorg, Agnetencollege Peer. De leerlingen kregen de opdracht om een kapsel te ontwerpen met als thema een van de drie besproken kunstenaars: Salvador Dali, Wassily Kandinsky en Vincent van Gogh. De les begon met een introductie van de kunstenaars waarna de opbouw van een Snapchat filter werd besproken. Bij nader inzien was het beter om de les te beginnen met de opbouw van een Snapchat filter. Tijdens deze fase zouden de leerlingen dan hun favoriete filter kunnen uitleggen om zo tot de beelddaspecten te komen. Dit zou voor een verhoogde motivatie kunnen zorgen.

Mijn mentor was in het begin van de les niet overtuigd, maar veranderde van mening na het zien van de uitvoeringsfase.

Foto 7: Uitwerking Snapchat filter door leerling

4.5 Studiekeuze portret

Foto 8: Uitwerking studiekeuze portret

Tijdens deze les staat het reflecteren over zichzelf op de voorgrond. De leerlingen krijgen de opdracht om een blind zelfportret te tekenen waarna ze de lijnen vervangen door woorden of het portret vullen met woorden. Er kan gekozen worden om de woorden in een bepaalde kleur te zetten zoals u kan zien op het onderste voorbeeld. Op deze manier kunnen woorden een positieve of negatieve connotatie krijgen in een oogopslag waardoor het geheel visueel duidelijker wordt.

De les wordt beëindigd met een klasgesprek waarin iedereen zijn portret voorstelt en hierbij aansluitend een link legt met een of meerdere studierichtingen.

Deze les gaat over het maken van een studiekeuze, maar kan ook met een ander thema worden ingevuld. Zoals bijvoorbeeld een kennismakingsles.

4.5.1 Vakoverschrijdende mogelijkheden

Deze les ontstond op vraag van de directie van Mater Dei Overpelt. Zij stelde voor om een studiekeuze les over een creatieve boeg te gooien. De vakoverschrijdende link is in deze zin leren leren en schoolloopbaanbegeleiding.

4.5.2 Praktijkervaring

Deze les werd meerdere keren gegeven in al de richtingen van het tweede middelbaar in Mater Dei Overpelt. De leraren die de les hebben gezien vonden het een vernieuwende en motiverende manier om het onderwerp studiekeuze te benaderen. Het klasgesprek heeft een grote meerwaarde in de klassen waarin de klassfeer aangenaam en open is. In de klassen waar er een 'moeilijkere' klassfeer hangt was de opdracht geen groot succes. Het was in deze klassen moeilijk voor de leerlingen om zichzelf open te stellen waardoor het 'ludieke' zelfportret de bovenhand kreeg waarmee er gelachen kon worden.

Foto 9: Uitwerking studiekeuze portret door leerling

4.6 Tijdmachine

Foto 10: Uitwerking tijdmachine

Een reis door de tijd, van een selfie naar een Egyptische muurschildering. Tijdens deze les vertrekken de leerlingen vanuit een basisfiguur waarin ze hun eigen uiterlijke kenmerken verwerken. Ze voorzien een achtergrond waarin minstens een Egyptisch symbool verwerkt zit, aanvullend schrijven ze hun naam in hiërogliefenschrift. Het geheel kleuren ze in met symbolisch Egyptisch kleurgebruik dat ze kunnen linken aan hun eigen persoonskenmerken.

4.6.1 Vakoverschrijdende mogelijkheden

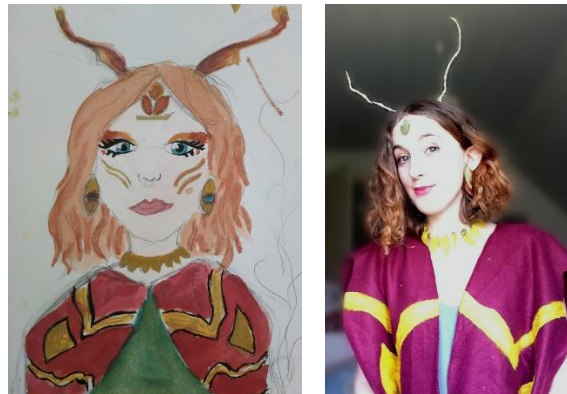
Deze les sluit perfect aan bij het vak geschiedenis. Zo zouden de leerlingen tijdens de les geschiedenis bijvoorbeeld de kenmerken van een Egyptische muurschildering kunnen noteren. Dit blad met notities kunnen de leerlingen in de les PO gebruiken om hun ontwerp te verwezenlijken.

Leerplandoelstellingen geschiedenis

Leerplan: eerste graad VVKSO – BRUSSEL D/2009/7841/037

S2.3	kan het belang van levensbeschouwingen beschrijven in de bestudeerde samenlevingen
B3	kan informatie over de bestudeerde beschavingen en over de eigen tijd opzoeken op basis van concrete opdrachten;
B5	kan informatie uit de bestudeerde beschavingen en uit de eigen tijd uitdrukken in verschillende vormen;

4.7 Eigen wereld

Afbeelding 11 en 12: Schets personage en portretfoto eigen wereld

'Eigen wereld' is een project dat als doel het ontplooiën van de leerlingen heeft. Tijdens de les PO krijgen de leerlingen twee opdrachten: het maken van een moodboard en het ontwikkelen van een eigen personage.

Tijdens de eerste opdracht wordt er een moodboard gemaakt, dit bord zal doorheen de andere lessen gebruikt worden om een rode draad te behouden in het ontwerp van hun wereld. De tweede opdracht staat in het teken van het ontwikkelen van een eigen personage. De leerlingen maken eerst een 2D-schets waarna ze de nodige personage accessoires ontwikkelen in 3D. De eindopdracht houdt in dat de leerlingen zichzelf 'verkleeden' in hun ontworpen personage en er een portretfoto wordt gemaakt.

Dit project is interessant wegens de vele kansen in de verschillende vakgebieden, maar biedt tegelijkertijd ook de mogelijkheid om de leerlingen beter te leren kennen. Doorheen het project duiken er in de uitwerkingen en tijdens het proces persoonskenmerken van de leerlingen op waarvan u misschien eerder nog geen idee had.

Het idee voor dit project kwam tot stand door het boek 'The imaginary world of..' van Keri Smith. In dit boek staan diverse opdrachten om een eigen wereld te ontwerpen. Enkele van deze opdrachten zitten in het project verwerkt.

4.7.1 Vakoverschrijdende mogelijkheden

Zoals al eerder werd aangehaald biedt dit project veel kansen, enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Techniek: het ontwerpen van een eigen huis, het tekenen van een plattegrond, het bedenken van een energiesysteem
- Geschiedenis: de verschillende tijdperken als inspiratiebron, het uitwerken van een eigen grondwet, het bedenken van een historische gebeurtenis.
- Taalvakken: diverse schrijfoopdrachten zoals het schrijven van een manifest, het verzinnen van een scheppingsverhaal, het bedenken van een avontuur voor je personage.
- Informatica: het maken van een paspoort, het ontwerpen van een Ansichtkaart.

- Aardrijkskunde: verschillende landschappen en plantensoorten gebruiken als inspiratiebron, een kaart van de eigen wereld ontwerpen.
- Muzikale opvoeding: het maken van een soundtrack voor je wereld.
- Voeding: het ontwikkelen van een typisch gerecht of drankje.
- Wiskunde: oppervlakte bepaling van bijvoorbeeld het huis, soorten vormen
- Natuurwetenschappen: het bedenken en uittekenen/schrijven van een evolutie verschijnsel.
- Etc.

Leerplandoelstellingen techniek VVKSO-BRUSSEL D/2010/7841/017

Leerplan: eerste graad A-stroom

12	modellen, tests en evaluaties gebruiken om een eenvoudig technisch systeem te ontwerpen uitgaande van een gedefinieerd probleem en rekening houdend met vooropgestelde normen en criteria;
----	--

Leerplandoelstellingen geschiedenis

Leerplan: eerste graad VVKSO – BRUSSEL D/2009/7841/037

S2.1	kent de voornaamste kenmerken van de bestudeerde samenlevingen;
------	---

Leerplandoelstellingen taalvakken

Leerplan Nederlands: eerste graad A-stroom VVKSO – BRUSSEL D/2010/7841/016

14	De leerlingen zijn bereid om: <ul style="list-style-type: none"> - te schrijven - te reflecteren over hun eigen en andermans schrijven - taal, indeling, spelling, handschrift en lay-out te verzorgen
15	De leerlingen kunnen: <ul style="list-style-type: none"> • Schrijftechnisch op woordniveau: <ul style="list-style-type: none"> - de woordenschat verzorgen; op zinsniveau: <ul style="list-style-type: none"> - goede Nederlandse zinnen bouwen; wat tekstopbouw betreft: <ul style="list-style-type: none"> - werken met inleiding, midden en slot; - de tekst correct in alinea's verdelen; - het verband tussen zinnen en alinea's weergeven; wat spelling betreft: <ul style="list-style-type: none"> - een correcte spelling nastreven door de juiste spellingattitude en zo nodig het gebruik van hulpmiddelen (bv. woordenboek);

	<ul style="list-style-type: none"> – verschillende spellingstrategieën flexibel toepassen; – volgende spellingafspraken en spellingregels toepassen om de schrijfdoelen te bereiken: werkwoordvormen, hoofdletters, interpunctietekens, diakritische tekens. (Zie verder bij taalbeschouwing - termenlijst vanaf blz.42) • wat taalregister betreft: <ul style="list-style-type: none"> – de woorden gebruiken die bij een bepaald onderwerp horen; – mensen op passende wijze aanspreken. • strategisch bij het schrijven de OVUR-strategie toepassen: (ET 16, 19, 20*) <ul style="list-style-type: none"> – het schrijfdoel bepalen (oriënteren); – het doelpubliek bepalen (oriënteren); – nagaan wat je precies moet doen en hoe je de opdracht gaat aanpakken (oriënteren); – de tekstsoort en het teksttype kiezen voor een bepaalde communicatieve situatie (oriënteren); – informatie verzamelen (voorbereiden); – een schrijfplan opstellen (voorbereiden); – waar nodig hulpmiddelen inschakelen (bv. woordenboek gebruiken, briefmodellen ...) (voorbereiden); – de taak maken met oriëntatie en voorbereiding in het achterhoofd (uitvoeren); – de eigen tekst reviseren (reflecteren); – reflecteren over het eigen en/of andermans schrijven: zowel over het resultaat (= product) als over de aanpak (= proces) (reflecteren) (zie ook attitudes).
--	--

Leerplan Engels: eerste graad VVKSO – BRUSSEL D/2011/7841/002

Leerplan Frans: eerste graad A-stroom VVKSO – BRUSSEL D/2010/7841/014

Schr4	een gebeurtenis, een verhaal, iets of iemand beschrijven door middel van een opsomming in korte zinnen (<i>ET31</i>).
Schr7	De leerlingen kunnen bij het schrijven de volgende strategieën toepassen: <ul style="list-style-type: none"> – zich blijven concentreren hoewel ze niet alles kunnen uitdrukken; – het schrijfdoel bepalen; – gebruik maken van een model of van een in de klas behandelde tekst; – gebruik maken van een woordenlijst, een woordenboek of spellingscontrole; – principes van lay-out toepassen;

	– de eigen tekst nakijken. (ET34)
Schr9	De leerlingen tonen bereidheid en durf om te schrijven in het Engels (ET37*).

Leerplandoelstellingen informatica

Leerplan: eerste graad eerste leerjaar A en/of tweede leerjaar
 VVKSO – BRUSSEL D/2009/7841/048

Raamdoelstelling 5: Inzichtelijk en efficiënt de belangrijkste mogelijkheden van een tekstverwerker toepassen in realistische voorbeelden.	
Opmaak van tekst en figuren	<ul style="list-style-type: none"> • Enkele belangrijke opmaakkenmerken op het niveau van teken en alinea vlot en efficiënt aanpassen, onder meer: <ul style="list-style-type: none"> – lettertype, lettergrootte, letterkleur, – vet, onderstreept, cursief, – uitlijnen, – randen en arceringen, – opsomming, <p>eenvoudige tabel. De opmaak van een tekstfragment kopiëren.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een afbeelding in een tekst inlassen en eenvoudige aanpassingen aan de lay-out aanbrengen, onder meer: <ul style="list-style-type: none"> – vergroten, verkleinen, verplaatsen, <p>omloop van tekst aanpassen.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bij het opmaken van een tekst eenvoudige normen naleven, onder meer: <ul style="list-style-type: none"> – de spatiëringsregels rond leestekens, – het gebruik van opsommingen, – de notatie van telefoonnummers, – de notatie van datum

Leerplandoelstellingen aardrijkunde

Leerplan: eerste graad VVKSO – BRUSSEL D/2008/7841/038

Landschap en kaart	
1	Op het terrein en op foto's elementen van het landschap waarnemen, beschrijven en rubriceren in natuurlijke en menselijke elementen.
5.1	Afstanden bepalen met lijnschalen.
7.1	Een referentiekaart van de eigen leefruimte opbouwen.
Reliëf	
4.1	Op kaarten hoogten en hoogtezones aflezen door gebruik van hoogtepunten, hoogtelijnen en conventionele kleuren en daaruit de hoogteverschillen en de aard van de hellingen afleiden

Leerplandoelstellingen VVKSO – BRUSSEL D/2009/7841/029 muzikale opvoeding

Leerplan: eerste graad

1	<p>Algemene en persoonlijke gevoelens, ideeën en ervaringen met muziek uitdrukken.</p> <p>1.1 Vocaal musiceren en experimenteren met aandacht voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - expressie en authenticiteit - taal en articulatie - ademhaling en stemgebruik - toonvastheid - eenstemmigheid en meerstemmigheid - een gevarieerd repertoire <p>1.2 Instrumenteel musiceren en experimenteren met aandacht voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - expressie en authenticiteit - klankproductie en speeltechniek - ritmische, melodische en begeleidingsinstrumenten - een variabele bezetting - een gevarieerd repertoire <p>1.3 Een klankstuk of muziekstuk ontwerpen en uitvoeren met aandacht voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - expressie en authenticiteit - afwerking - muzikale gegevens - buitenmuzikale gegevens
---	---

Leerplandoelstellingen verzorging-voeding

Leerplan: beroepsvoorbereidend leerjaar LICAP – BRUSSEL D/2003/0279/011

24	De verschillende activiteiten voor het bereiden van een gerecht logisch plannen.
----	--

Leerplandoelstellingen wiskunde

Leerplan: eerste graad VVKSO – Brussel – D/2009/7841/003

A3	<p>Kritisch zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> - een kritische houding tegenover het gebruik van cijfermateriaal, tabellen, berekeningen en grafische voorstellingen; - een kritische houding tegenover de eigen berekeningen, verwoordingen, beweringen, handelingen ...; - het besef dat in wiskunde niet enkel het eindresultaat belangrijk is, maar ook het inzicht in de werkwijze waarmee het antwoord bekomen wordt.
G2	Bewerkingen met getallen associëren met betekenisvolle situaties.

Leerplandoelstellingen natuurwetenschappen

Leerplan: eerste graad VVKSO – BRUSSEL D/2010/7841/001

AD7	Gehanteerde wetenschappelijke concepten verbinden met dagelijkse waarnemingen, concrete toepassingen of maatschappelijke evoluties
-----	---

4.8 Gezichtsherkenning

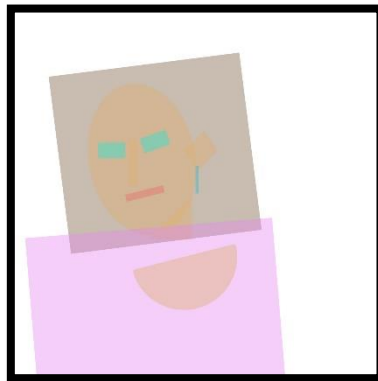

Foto 13: Uitwerking gezichtsherkenning

De leerlingen komen zonder dat ze het misschien zelf beseffen iedere dag in aanraking met gezichtsherkenningsoftware. Zo kan facebook, met goedkeuring, je vrienden bijvoorbeeld meteen herkennen op een groepsfoto. Het is een hedendaags onderwerp waar u samen met de leerlingen bij stil kan staan. Gezichtsherkenning gaat alleen maar een grotere rol spelen in de toekomst. De opdracht wordt gekaderd met een Engelstalig filmpje waarna de leerlingen een digitale stilering zullen maken van een selfie via de online tool fotor. Ze bouwen hun beeld op aan de hand van wiskundige basisvormen.

4.8.1 Vakoverschrijdende mogelijkheden

Leerplandoelstellingen project algemene vakken

Leerplan: VVKSO – BRUSSEL D/2012/7841/014

1	Onder begeleiding en in concrete situaties relevante en toegankelijke informatie vinden en selecteren uit: <ul style="list-style-type: none"> - Gesproken teksten - geschreven teksten; - beeldmateriaal; - ICT-bronnen;
11	Onder begeleiding opdrachten van beperkte omvang en van relatief korte duur individueel realiseren via volgende stappen: <ul style="list-style-type: none"> - de organisatie; - de uitvoering; - de reflectie; - de bijsturing.

Besluit

Er zijn vele mogelijkheden binnen het onderwerp creatieve vakoverschrijdende zelfportretten. Het lespakket bevat uitgewerkte lessen, maar kan ook als inspiratiebron dienen voor leraren uit verschillende vakgebieden.

Literatuurlijst

(11 februari 2004). *Het zelfportret*. Geraadpleegd op 20 maart 2017, van <http://www.cultuurwijzer.nl/oud/i000532.html>

[snapchat-filter hert] [Foto]. (z.j.). Geraadpleegd op 8 januari 2018, van https://www.google.be/search?client=firefox-b-ab&dcr=0&biw=1440&bih=705&tbm=isch&sa=1&ei=UYITWvPICpDZwALizlpA&q=snapchat+filter+png&oq=snapchat+filter+png&gs_l=psy-ab.3..0j0i30k1l3j0i5i30k1l6.7842.8566.0.8653.4.4.0.0.0.112.376.3j1.4.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.4.371...0i67k1.0.fmDIF0IPGeM#imgrc=kVjc75oK6ak_FM:

[snapchat-filter hond] [Foto]. (z.j.). Geraadpleegd op 8 januari 2018, van https://www.google.be/search?client=firefox-b-ab&dcr=0&biw=1440&bih=705&tbm=isch&sa=1&ei=UYITWvPICpDZwALizlpA&q=snapchat+filter+png&oq=snapchat+filter+png&gs_l=psy-ab.3..0j0i30k1l3j0i5i30k1l6.7842.8566.0.8653.4.4.0.0.0.112.376.3j1.4.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.4.371...0i67k1.0.fmDIF0IPGeM#imgrc=ptK_I17AcWLnUM:

[snapchat-filter kat] [Foto]. (z.j.). Geraadpleegd op 8 januari 2018, van https://www.google.be/search?client=firefox-b-ab&dcr=0&biw=1440&bih=705&tbm=isch&sa=1&ei=UYITWvPICpDZwALizlpA&q=snapchat+filter+png&oq=snapchat+filter+png&gs_l=psy-ab.3..0j0i30k1l3j0i5i30k1l6.7842.8566.0.8653.4.4.0.0.0.112.376.3j1.4.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.4.371...0i67k1.0.fmDIF0IPGeM#imgrc=xAINYnBa1YNtuM:

Admin. (2010, 1 april). *Poëzie: stiftgedichten schrijven*. Geraadpleegd op 15 mei 2018, van <http://www.taalanderwijs.org/wp/2010/04/01/stiftgedichten-schrijven/#more-16>

Alexander, B. (2015, 18 juni). *How Pixar worked emotions 'Inside Out'*. Geraadpleegd op 9 december 2017, van <https://www.usatoday.com/story/life/movies/2015/06/18/pixar-inside-out-making-the-emotions-characters/28648779/>

Applinet B.V.. (z.d.). *Creativiteit is....* Geraadpleegd op 31 oktober 2017, van <http://www.leren.nl/cursus/persoonlijke-effectiviteit/creatief-denken/wat-is-creativiteit.html>

Applinet B.V.. (z.d.). *Het creatief proces*. Geraadpleegd op 6 november 2017, van <https://www.leren.nl/cursus/persoonlijke-effectiviteit/creatief-denken/creatieve-proces.html>

Applinet B.V.. (z.d.). *Ontwikkelen van creativiteit*. Geraadpleegd op 15 november 2017, van <https://www.leren.nl/cursus/persoonlijke-effectiviteit/creatief-denken/ontwikkelen-van-creativiteit.html>

Applinet B.V.. (z.d.). *Verschillen tussen een creatieve aanpak en een routinematige aanpak*. Geraadpleegd op 31 oktober 2017, van <https://www.leren.nl/cursus/persoonlijke-effectiviteit/creatief-denken/creatieve-routinematige-aanpak.html>

Armitage, H. (2018, 4 januari). *Avatar 2 release date, plot, cast and everything you need to know about James Cameron's long-awaited sequel* [Foto]. Geraadpleegd op 15 mei 2018, van <http://www.digitalspy.com/movies/avatar/feature/a785456/avatar-2-release-date-plot-cast-and-everything-you-need-to-know-about-james-camerons-long-awaited-sequel/>

Beyts, S. (2014, mei). *Van zelfportret tot selfie*. Geraadpleegd op 20 maart 2017, van <http://www.rektoverso.be/artikel/van-zelfportret-tot-selfie>

Biometrische gezichtsherkenning. (2016, 9 april). Geraadpleegd op 5 mei 2018, van https://nl.wikipedia.org/wiki/Biometrische_gezichtsherkenning

Cardoen, S. (2018, 26 april). *Klikt u beter "ja" of "nee" om op Facebook gezichtsherkenning toe te laten?* Geraadpleegd op 5 mei 2018, van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/04/26/expert-over-facebook-en-vraag-tot-gezichtsherkenning/>

Creatief proces. (z.d.). Geraadpleegd op 1 november 2017, van <http://www.creatiefdenken.com/nl/cursus/creatief-proces.php>

De symboliek van kleuren wereldwijd [Illustratie]. (z.d.). Geraadpleegd op 13 mei 2018, van <https://www.inspirerendleven.nl/de-symboliek-van-kleuren-wereldwijd/>

Egyptian painting. (z.d.). Geraadpleegd op 11 mei 2018, van <http://www.historyforkids.net/egyptian-painting.html>

Egyptian Symbols and Their Meanings. (z.d.). Geraadpleegd op 11 mei 2018, van <http://mythologian.net/egyptian-symbols-meanings/>

Egyptische Webwinkel. (z.d.). *Hiërogliefen alfabet papyrus*. Geraadpleegd op 11 mei 2018, van <http://www.egyptischewebwinkel.nl/hieroglijfen-alfabet-papyrus-p-815.html>

Fahey, M. (2010, 3 mei). *Alice In Wonderland Review: A Bitter Underland* [Foto]. Geraadpleegd op 15 mei 2018, van <https://kotaku.com/5486721/alice-in-wonderland-review-a-bitter-underland>

GoodGuy. (2016, 11 oktober). *Lord Of The Rings Landscape Wallpaper Background For Desktop Wallpaper*. Geraadpleegd op 15 mei 2018, van <http://longwallpapers.com/lord-of-the-rings-landscape-wallpaper-background/lord-of-the-rings-landscape-wallpaper-background-for-desktop-wallpaper/>

Gosse. (2013, 27 november). *Edward de Bono: Beter denken* [Blogpost]. Geraadpleegd op 6 november 2017, van <http://gossekorte.blogspot.com/2013/10/edward-de-bono-beter-denken.html>

Groepsdynamiek. (z.d.). *Lateraal denken*. Geraadpleegd op 6 november 2017, van http://www.groepsdynamiek.nl/lateraal_denken.html

<https://www.fotor.com/>

Inside Out [Illustratie]. (z.j.). Geraadpleegd op 9 december 2017, van <http://disney.wikia.com/wiki/File:Inside-Out-340.jpg>

Inside Out movie: who's your favourite character? (z.j.). Geraadpleegd op 9 december 2017, van <http://www.insideout.com.au/renovations/kids-room/inside-out-movie-whos-your-favourite-character/news-story/d2123f5b70bd7c4f3f054f55f44ed750>

Inspirerend leven. (z.d.). *De symboliek van kleuren wereldwijd*. Geraadpleegd op 25 april 2018, van <https://www.inspirerendleven.nl/de-symboliek-van-kleuren-wereldwijd/>

Kort P. (2 maart 2010). *Portret*. Geraadpleegd op 10 april 2017, van <http://www.hobbytekenen.nl/portret>

Kunstcentraal. (z.d.). *Creativiteit*. Geraadpleegd op 16 mei 2018, van <https://leerkrachten.kunstcentraal.nl/lesmateriaal/creatief-vermogen-creatief-vermogen/>

McKenzie, J. (2006, 30 januari). *Self-Portrait: Renaissance to Contemporary*. Geraadpleegd op 27 mei 2018, van <http://www.studiointernational.com/index.php/self-portrait-renaissance-to-contemporary>

Mr. Peabody & Sherman - Rescuing Penny - HD [Video]. (2015, 17 augustus). Geraadpleegd op 11 mei 2018, van <https://www.youtube.com/watch?v=aEUjONDOqZQ>

Muurstickers thema "decoratie"- Vingerafdruk [Illustratie]. Geraadpleegd op 13 mei 2018, van <https://www.stickerop.nl/muurstickers/vingerafdruk/>

Portrait painting ideas and techniques.. (z.d.). Geraadpleegd op 27 mei 2018, van <https://www.easy-oil-painting-techniques.org/portrait-painting.html>

Portretverhoudingen. (z.d.). Geraadpleegd op 10 april 2017, van Radcliff, M. (z.d.). *Egyptian Wall Paintings*. Geraadpleegd op 11 mei 2018, van <https://interiordesign.lovetoknow.com/egyptian-wall-paintings>

Scherz L. (mei 2014). *Van zelfportret tot selfie een beeldverhaal*. Geraadpleegd op 20 maart 2017, van <http://www.rektoverso.be/artikel/van-zelfportret-tot-selfie-een-beeldverhaal>

Siteseen Ltd. (2016, mei). *Color Meanings*. Geraadpleegd op 11 mei 2018, van <http://www.mummies2pyramids.info/art-architecture/color-meanings.htm>

Small, S. (2012, 3 maart). *Putting Pinterest to Use: Newspaper Blackout Poems*. Geraadpleegd op 9 december 2017, van [http://smallworldathome.blogspot.be/2012/03/putting-pinterest-to-use-newspaper.html?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed:+blogspot/NljHM+\(SmallWorld\)](http://smallworldathome.blogspot.be/2012/03/putting-pinterest-to-use-newspaper.html?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed:+blogspot/NljHM+(SmallWorld))

Smith, K. (2015). *The Imaginary World Of*. Houten, Nederland: Unieboek. StudioMAS. (2018, 18 november).

Steegmans, J. (2014). *Portret tekenen*. Hasselt, België: PXL.

The Economist. (2017, 1 november). *Facial recognition technology will change the way we live | The Economist* [Video]. Geraadpleegd op 5 mei 2018, van https://www.youtube.com/watch?v=nT_PXjLol_8

Van De Voorde M. (10 maart 2014). *De evolutie van de selfie*. Geraadpleegd op 20 maart 2017, van <http://www.knack.be/nieuws/wereld/de-evolutie-van-de-selfie-van-ik-als-individu-tot-persoon-in-verbondenheid/article-opinion-132963.html>

Van Exter, F. (2013, 16 november). *Het laterale denken van Edward de Bono*. Geraadpleegd op 1 november 2017, van <https://frankvanexter.com/2013/11/16/het-laterale-denken-van-edward-de-bono/>

Vlaamse Overheid. (2017, 30 mei). *Secundair onderwijs - Vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen - Eindtermen*. Geraadpleegd op 7 oktober 2017, van <http://eindtermen.vlaanderen.be/secundair-onderwijs/vakoverschrijdend/index.htm>

VVKSO. (1999, september). *Mode beroepsvoorbereidend leerjaar* [Leerplan]. Geraadpleegd op 14 mei 2018, van <http://ond.vvkso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=1999/105>

VVKSO. (2000, september). *Leerplan rooms-katholieke godsdienst voor het secundair onderwijs in Vlaanderen* [Leerplan]. Geraadpleegd op 14 mei 2018, van <http://ond.vvkso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2007/066>

VVKSO. (2003, september). *Verzorging - voeding beroepsvoorbereidend leerjaar* [Leerplan]. Geraadpleegd op 14 mei 2018, van <http://ond.vvkso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2003/011>

VVKSO. (2008, september). *Aardrijkskunde eerste graad* [Leerplan]. Geraadpleegd op 14 mei 2018, van <http://ond.vvkso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2008/038>

VVKSO. (2008, september). *Plastische opvoeding eerste graad eerste leerjaar 1* [Leerplan]. Geraadpleegd op 1 mei 2018, van <http://ond.vvkso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2008/044>

VVKSO. (2009, september). *Geschiedenis eerste graad* [Leerplan]. Geraadpleegd op 14 mei 2018, van <http://ond.vvkso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2009/037>

VVKSO. (2009, september). *Informatica- en communicatietechnologie eerste graad eerste leerjaar A en/of tweede leerjaar* [Leerplan]. Geraadpleegd op 14 mei 2018, van <http://ond.vvkso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2009/048>

VVKSO. (2009, september). *Leerplan wiskunde eerste graad eerste leerjaar A tweede leerjaar* [Leerplan]. Geraadpleegd op 14 mei 2018, van <http://ond.vvkso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2009/003>

VVKSO. (2009, september). *Muzikale opvoeding eerste graad eerste leerjaar A tweede leerjaar* [Leerplan]. Geraadpleegd op 14 mei 2018, van <http://ond.vvkso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2009/029>

VVKSO. (2010, september). *Frans eerste graad A-stroom* [Leerplan]. Geraadpleegd op 14 mei 2018, van <http://ond.vvkso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2010/014>

VVKSO. (2010, september). *Natuurwetenschappen eerste graad eerste - tweede leerjaar* [Leerplan]. Geraadpleegd op 14 mei 2018, van <http://ond.vvkso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2010/001>

VVKSO. (2010, september). *Nederlands eerste graad A-stroom* [Leerplan]. Geraadpleegd op 14 mei 2018, van <http://ond.vvkso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2010/016>

VVKSO. (2010, september). *Techniek Eerste graad A-stroom* [Leerplan]. Geraadpleegd op 14 mei 2018, van [http://ond.vvksso-](http://ond.vvksso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2010/017)

[ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2010/017](http://ond.vvksso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2010/017)

VVKSO. (2011, september). *Engels eerste graad* [Leerplan]. Geraadpleegd op 14 mei 2018, van <http://ond.vvksso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2011/002>

VVKSO. (2012, september). *Project algemene vakken tweede graad BSO* [Leerplan].

Geraadpleegd op 14 mei 2018, van <http://ond.vvksso-ict.com/vvksomainnieuw/leerplanpubliek.asp?NR=2012/014>

Wat zijn hiërogliefen? (z.d.). Geraadpleegd op 11 mei 2018, van

<http://www.rmo.nl/schatgravers/hi%C3%ABrogliefen/wat-zijn-hi%C3%ABrogliefen>

Zintuiglijke gezichtsherkenning. (2016, 5 april). Geraadpleegd op 5 mei 2018, van

https://nl.wikipedia.org/wiki/Zintuiglijke_gezichtsherkenning

---

Geraadpleegde werken

- 13 technieken om snel je creativiteit te stimuleren.* (2015, 20 oktober). Geraadpleegd op 31 november 2017, van <https://www.demorgen.be/nieuws/13-technieken-om-snel-je-creativiteit-te-stimuleren-ba204a1d/>
- Baas, M. (2013, 2 mei). *Rood, de kleur van succes?* Geraadpleegd op 25 april 2018, van <https://www.mensenkennis.be/tag/kleurenpsychologie/>
- Beeldbalie. (z.d.). *De betekenis van kleuren.* Geraadpleegd op 25 april 2018, van <http://www.beeldbalie.nl/betekenis-van-kleur/>
- Biemans, S. (z.d.). *de creatiespiraal.* Geraadpleegd op 31 november 2017, van <http://www.carrieretijger.nl/carriere/zelfonderzoek/loopbaanboeken/creatiespiraal>
- Borduurtechnieken.* (z.d.). Geraadpleegd op 25 april 2018, van <http://www.allesoverborduren.nl/borduur-technieken.html>
- Clijisen, A. (2014, 1 juni). *Benoemen van onderwijsbehoeften van leerlingen.* Geraadpleegd op 7 november 2017, van <https://wij-leren.nl/zorgroute-vo-4-3.php>
- Creativiteit in het onderwijs bevorderen.* (2012, 22 augustus). Geraadpleegd op 31 november 2017, van <https://duurzaamonderwijs.com/2012/08/22/creativiteit-in-het-onderwijs-bevorderen/>
- Creativiteit.* (z.d.). Geraadpleegd op 31 november 2017, van <http://www.encyclo.nl/begrip/creativiteit>
- De boom in! (z.d.). *Relatiecirkels als hulpmiddel voor systeemdenken.* Geraadpleegd op 7 oktober 2017, van <http://www.deboomin.eu/docs/algemeen/Relatiecirkels.pdf>
- Denken kan je leren.* (z.d.). Geraadpleegd op 1 november 2017, van http://www.ienaplan.nl/cms/upload/docs/denken_kun_je_leren.pdf
- Dierckx, L., Janssen, T., Orye, A., Trio, M., & Kelchtermans, R. (2016). Variëren in werkvormen. In ORG. PXL-Education LSO (Red.), *Opvoedkunde 2A: (vernieuwende) werken onderwijsvormen* (pp. 7-15). Hasselt, België: PXL.
- Djapo educatieve organisatie. (2015, 5 februari). *Wat is systeemdenken?* [Video]. Geraadpleegd op 7 oktober 2017, van <https://www.youtube.com/watch?v=9mVSnONbXXI>
- Facebook voor de rechter systeem van gezichtsherkenning.* (2018, 17 april). Geraadpleegd op 5 mei 2018, van https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20180417_03467275
- Geraard bruin.* (z.d.). Geraadpleegd op 25 april 2018, van https://www.kleurenpsychologie.be/geeraard_bruin.html
- Gordon, D. (2010, 21 december). *The CoRT thinking programme.* Geraadpleegd op 1 november 2017, van <https://www.slideshare.net/DamianGordon1/the-cort-thinking-programme-6276905>

Jutten, J. (2014, 1 juni). *Onderwijs moet niets, behalve boeien*. Geraadpleegd op 7 oktober 2017, van https://wij-leren.nl/onderwijs-betrokkenheid.php#.VGCGBHPu_it.twitter

Jutten, J. (2014, 1 juni). *Systeemdenken in de klas - Systeemdenken en denkgewoonten*. Geraadpleegd op 6 november 2017, van <https://wij-leren.nl/denken-vaardigheden.php>
Kleuren en hun betekenissen. (z.d.). Geraadpleegd op 25 april 2018, van <https://mens-en-samenleving.infonu.nl/diversen/22156-kleuren-en-hun-betekenis.html>

Kleurenpsychologie - Betekenis van kleuren. (z.d.). Geraadpleegd op 25 april 2018, van <https://mens-en-samenleving.infonu.nl/psychologie/4051-kleurenpsychologie-betekenis-van-kleuren.html>

Leren borduren. (z.d.). Geraadpleegd op 25 april 2018, van <https://www.hobbyinspiratie.nl/hobby-ideeen/handwerktechnieken/leren-borduren/>

MOMA. (z.d.). *Marcel Duchamp and the readymade*. Geraadpleegd op 1 november 2017, van https://www.moma.org/learn/moma_learning/themes/dada/marcel-duchamp-and-the-readymade

Onderwijs 2032. (z.d.). *vakoverstijgend leren*. Geraadpleegd op 7 november 2017, van <http://onsonderwijs2032.nl/vakoverstijgend-denken-en-leren/>

Poëzie: stiftgedichten schrijven. (2010, 1 april). Geraadpleegd op 5 mei 2018, van <http://www.taalanderwijs.org/wp/2010/04/01/stiftgedichten-schrijven/#more-16>

Pragt, H. (z.d.). *De betekenis kleuren en kleurenpsychologie*. Geraadpleegd op 25 april 2018, van <https://www.heinpragt.com/symbols/kleuren.php>

Stieglitz, A. (2016, 25 september). *Marcel Duchamp*. Geraadpleegd op 1 november 2017, van <http://www.carrieretijger.nl/carriere/zelfonderzoek/loopbaanboeken/creatiespiraal>

Strategieplus. (z.d.). *Passend onderwijs en systeemdenken: 4 tips*. Geraadpleegd op 7 oktober 2017, van <https://strategieplus.nl/blog/6-passend-onderwijs-en-systeemdenken-4-tips>

Systeemdenken. (z.d.). Geraadpleegd op 7 oktober 2017, van <https://wij-leren.nl/systeemdenken.php>

Systeemdenken. (z.d.). Geraadpleegd op 7 oktober 2017, van <https://systeemdenken.me/systeemdenken/>

Tanghe, R. (z.d.). *Projectmatige aanpak volgens een concentrisch vormingsconcept - visie*. Geraadpleegd op 6 november 2017, van <http://ond.vvkso-ict.com/vvksomain/download//ProjectmatigeAanpakVolgensEenConcentrischVormingsconcept.pdf>

The MET. (z.d.). *Selfportrait in profile*. Geraadpleegd op 1 november 2017, van <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/492560>

Timmermans, P. (2006). *Pleidooi voor creatief onderwijs*. Geraadpleegd op 31 november 2017, van <http://educatief.classy.be/pleidooicreatiefonderwijs.htm>

Van Cauwelaert, F. (2014, 8 april). *Systeemdenken in de klas*. Geraadpleegd op 7 oktober 2017, van <http://www.zeronaut.be/blog/systeemdenken-de-klas>

Van den Hurk, J. (2013, 17 december). *Systeemdenken geeft inzicht*. Geraadpleegd op 7 oktober 2017, van <http://onderwijsvanovermorgen.blogspot.com/2013/12/systeemdenken-geeft-inzicht.html?spref=tw+x>

Van der Wateren, D. (2015, 1 juni). *Creativiteit in je klas bevorderen*. Geraadpleegd op 31 november 2017, van <https://wij-leren.nl/creativiteit-klas-21st-century-skill.php>

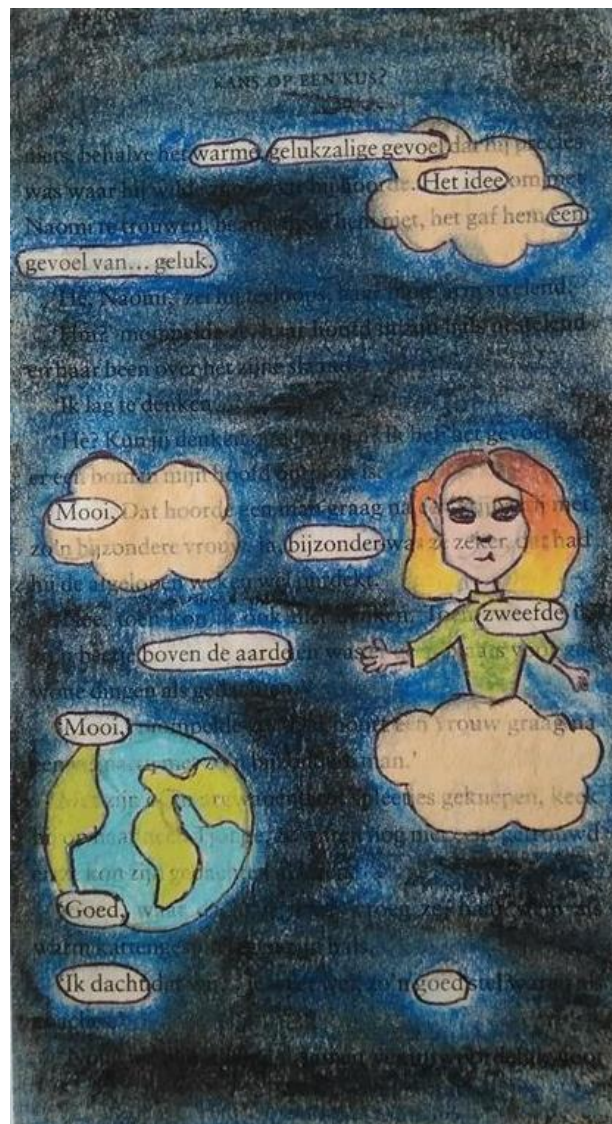
Vlaamse Overheid. (z.d.). *VOET @ 2010*. Geraadpleegd op 31 november 2017, van <http://eindtermen.vlaanderen.be/publicaties/voet/voet2010.pdf>

Wijzonol. (z.d.). *Kleur in het interieur*. Geraadpleegd op 25 april 2018, van <https://www.wijzonol.nl/professioneel/verfadvies/kennisbank/kleurenpsychologie-28598>

Bijlagen

Bijlage 1: lesvoorbereiding black-out gedicht

BLACK-OUT PORTRET

ONDERWERP

Dichtvorm met als uitgangspunt een emotie, aangevuld met een zelfportret en doodles. De emoties leren de leerlingen kennen aan de hand van de trailer van Inside Out

WERKVORM

Black-Out gedicht = De leerlingen omcirkelen woorden in een tekst, deze woorden koppelen ze aan een bepaald onderwerp. Tijdens deze les is het onderwerp een emotie.

Geschreven taal en beeld samenbrengen tot een duidelijk geheel.

BEELDASPECTEN

Lijn: strak, organisch, dikte

Vorm: figuratief, strak, organisch

Kleur: link tussen kleur en personages van Inside Out onderzoeken.

LESDOEL

De leerlingen kunnen een zelfgekozen emotie duidelijk vertalen naar een black-out gedicht. Het bijhorende zelfportret, aangevuld met andere tekeningen, weerspiegelt het gevormde gedicht en de gekozen emotie.

OPDRACHT

Opdracht

De leerlingen maken een black-out gedicht met als uitgangspunt de gekozen emotie. Een black-out gedicht komt tot stand door middel van het omcirkelen van bepaalde woorden in een tekst. De leerlingen omcirkelen alle woorden die ze kunnen linken aan de gekozen emotie. Uiteindelijk vormen de omcirkelde woorden een gedicht.

Vervolgopdracht

De leerlingen schrijven hun black-out gedicht op een kladblad en lezen dit. Ze gaan aan de hand van dit gedicht een tekening ontwerpen, deze tekening bevat een zelfportret. Dit zelfportret moet een duidelijke link naar het gedicht en dus ook de gekozen emotie vertonen. Ze maken eerst enkele schetsen op schetspapier. Wanneer ze tevreden zijn over hun ontwerp tekenen ze dit op hun originele black-out gedicht. Ze kleuren dit in met een materiaal naar keuze (stift, kleurpotlood, pastelkrijt,).

STAPPENPLAN

Inleiding	Zie tussentitel Inside Out
Stap 1	Kies één van de vijf emoties.
Stap 2	Omcirkel de woorden die je aan je emotie kan linken met potlood.
Stap 3	Schrijf het black-out gedicht op een kladblad.
Stap 4	Brainstorm over een tekening met zelfportret, zorg hierbij voor een duidelijke link naar je gedicht en emotie. Hulpvragen voor het ontwerpen van een zelfportret <ul style="list-style-type: none"> - Welke kleur heeft je haar? - Welke kleur hebben je ogen? Hoe is de vorm van je ogen? (rond, amandelvormig, etc.) - Welke vorm heeft je hoofd? (ovaal, rond, hoekig, etc.) - Welke accessoires heb je vaak aan? - Heb je een favoriet kledingstuk? - Etc.
Stap 5	Schets enkele ideeën uit.
Tussentijdse evaluatie	
Stap 6	Kies een ontwerp uit en teken deze op je origineel black-out gedicht. ! LET OP teken niet door de omcirkelde woorden!
Stap 7	Kies een materiaal uit voor de uitwerking van je tekening: stiften, kleurpotlood.
Stap 8	Kleur je tekening in. ! LET OP de omcirkelde woorden kleur je niet in!
Stap 9	Omtrek je tekening en de omcirkelde woorden met een zwarte pen.

INSIDE OUT

Trailer film

→ <https://www.youtube.com/watch?v=YWtGWZCzeA>

Vragen die de leraar kan stellen:

- Welke kleuren hebben de emoties?
- Zorgt deze kleur voor een bevestiging van de emotie?
- Welke functies hebben de emoties?

Uitleg bij personages:

- Plezier: geel, sprankelend, vol energie. Ze zorgt dat Riley gelukkig is.
- Verdriet: blauw, traanvorm, water haar. Ze wilt laten weten dat het oké is om soms verdrietig te zijn en dat wenen soms goed kan doen.
- Woede: rood, vierkant, ongemakkelijk gekleed. Hij wilt dat alles rechtvaardig verloopt.
- Angst: paars, grote ogen. Hij wilt Riley beschermen.
- Afgunst: groen, opgemaakt. Helpt Riley om niet vergiftigd te worden, dit op het gebied van eten en haar persoonlijkheid.

BENODIGDHEDEN

Pagina's uit een leesboek of krant, potlood, gum, slijper, schetspapier, tekenpapier, fineliner, kleurdragers naar keuze.

TUSSENTIJDSE EVALUATIE

Voor welke emotie koos jij? Hoe lezen, zien we dit?
Hoe ga je het gedicht vertalen naar een tekening met zelfportret?
Vertonen jouw schetsen deze link?

DIFFERENTIATIE

- De uitwerking van het zelfportret is vrij. Dit moet geen zelfportret naar waarneming zijn. De leerling moet herkenbaar zijn met een duidelijke emotie.
- De leerlingen kiezen zelf uit een aanbod van kleurdragers met welk materiaal ze hun eindproduct willen afwerken.
- Om de leerlingen op weg te helpen kan je gebruik maken van de denkhoeden van De Bono.
- De leraar kan ervoor kiezen om de vervolgoopdracht te geven.

EVALUATIECRITERIA

Criteria	- 0	+ - 1	+ 2	++ 3
Je gedicht weerspiegelt duidelijk de gekozen emotie.				
Je tekening bevat een duidelijke link naar je gedicht.				
Je hebt een herkenbaar zelfportret verwerkt in je gedicht.				
Je zelfportret toont een duidelijke link naar de gekozen emotie.				
Je hebt je tekening netjes afgewerkt.				
Je hebt je respectvol gedragen naar de anderen toe.				
	.../18			

Opmerkingen

LEERPLANDOELSTELLINGEN EN EINDTERMEN

Leerplandoelstellingen PO

Leerplan: Eerste graad, eerste leerjaar A
VVKSO – BRUSSEL D/2008/7841/044

- 1 Door te kijken, te voelen, te luisteren en te beschouwen aandachtig waarnemen
- 6 Een concrete werkelijkheid van een gemanipuleerde werkelijkheid onderscheiden en interpreteren
- 9 Eigen ideeën, gevoelens, fantasieën in twee en drie dimensionale beelden uitdrukken
- 11 Een authentieke beeldtaal ontwikkelen
- 17 Mogelijkheden van het gebruik van ict en media onderzoeken en toepassen in functie van de beeldende opdracht
- 21 Tegenover het eigen werk en dat van anderen een kritische houding aannemen en hierbij zijn mening verwoorden
- 28 Bij het oplossen van beeldende problemen aan zelfvertrouwen winnen

Eindtermen PO

- 1 gericht kijken en hun kijkervaring toetsen aan reeds verworven kennis, vroegere ervaringen of eigen fantasie.
- 5 onder begeleiding verschillende methoden en technieken functioneel gebruiken.
- 6 hun gedachten en ideeën door middel van een schets vastleggen.
- 9 onder begeleiding tot een expressieve weergave komen waarbij de beeldaspecten, de techniek en de materialen op een verantwoorde wijze in hun persoonlijk werk worden geïntegreerd en streven hierbij naar originaliteit en authenticiteit.
- 15* leren zich kritisch opstellen ten opzichte van eigen werk en dat van anderen en om kritische bedenkingen ten aanzien van hun creatieve uitingen te aanvaarden en te verwerken
- 18* leren zich expressief uiten.

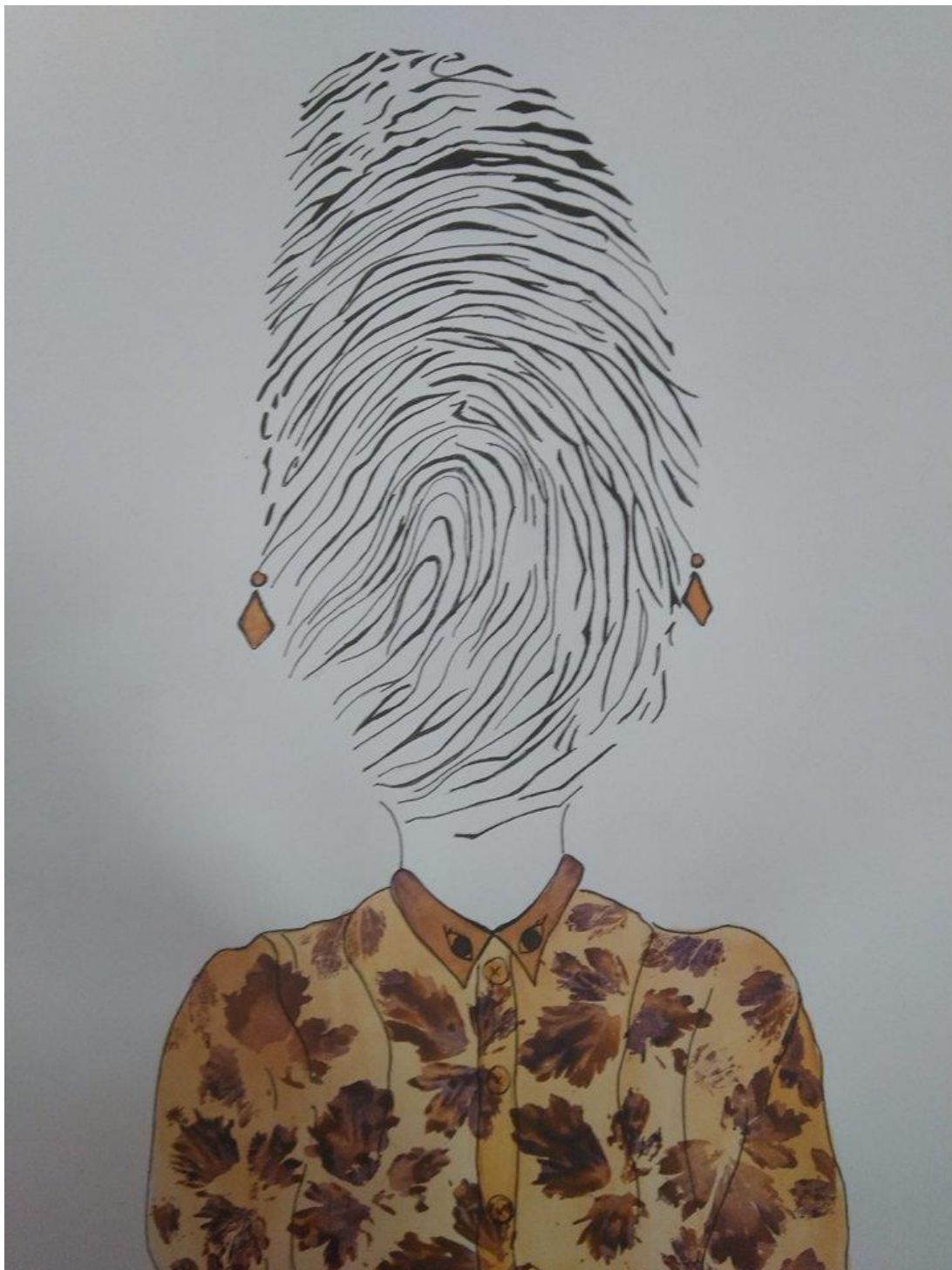
VAKOVERSCHRIJDENDE MOGELIJKHEDEN

Nederlands	Leerstof over gedichten
Taalvakken	Tekst in specifieke taal
VOETen	2, 4, 5, 8, 25

Bijlage 2: lesvoorbereiding ID-fie

ID-FIE

ONDERWERP

Zelfportret met als hoofd de ware identiteit, namelijk een vingerafdruk van de persoon in kwestie.

WERKVORM

Experimentele druktechniek met vindmaterialen in aquarel en het gebruik van een fineliner.

Uitleg druktechniek: Schilder met aquarel over de vindmaterialen heen en druk deze af op een blad.

BEELDASPECTEN

Lijn: organisch, dikte
Kleur: symbolisch kleurgebruik

LESDOEL

Filosofisch klasgesprek over identiteit. De leerlingen ontdekken de mogelijkheden van vindmaterialen.

OPDRACHT

De leerlingen gebruiken het lijnenpatroon van hun eigen vingerafdruk als gezicht voor hun zelfportret. Ze kunnen aan hun vingerafdruk een accessoire toevoegen. Het bovenlichaam en het accessoire worden in aquarelverf uitgewerkt. Voor deze uitwerking kiezen de leerlingen twee kleuren. Deze twee kleuren moeten passen bij hun persoonlijkheid. Het kledingstuk wordt uitgewerkt met een experimentele druktechniek. De voorwerpen waar de leerlingen mee zullen drukken zijn vindmaterialen: bladeren, plastic, zilverpapier, etc. De vingerafdruk en de omlijning van de gehele tekening worden afgewerkt met een fineliner.

STAPPENPLAN

Vorbereiding	De leerlingen stempelen hun vingerafdruk op een papier, op dit papier schrijven ze hun naam. De leraar fotografeert/scant deze vingerafdrucken en vergroot ze op een +-A5-formaat. Deze vergrote afdrucken print de leraar af.
Inleiding	zie tussentitel 'doolhof en symbolische kleuren'.
Stap 1	De leerlingen tekenen het lijnenpatroon van hun vingerafdrucken over op een tekenblad met behulp van kalk- of carbonpapier.
Stap 2	De leerlingen tekenen een nek en een deel van hun bovenlichaam aangrenzend aan de onderkant van hun vingerafdruk.
Stap 3	De leerlingen ontwerpen een kledingstuk voor hun bovenlichaam.
Stap 4	De leerlingen mogen één accessoire toevoegen aan hun tekening.
Stap 5	De leerlingen leggen hun tekening aan de kant
Uitleg	Symbolische kleuren en uitleg werkvorm drukken met aquarel
Stap 6	De leerlingen kiezen twee kleuren die aansluiten bij hun persoonlijkheid.
Stap 7	De leerlingen experimenteren met de drukmogelijkheden van de vind-materialen in combinatie met aquarelverf op een kladpapier.
Tussentijdse evaluatie	
Stap 8	Wanneer de leerlingen een zich een bepaalde druk eigen hebben gemaakt kunnen ze deze druk op hun getekende kledingstuk drukken. Je kan kladpapier gebruiken om rond het getekende kledingstuk te leggen zodat de achtergrond van de tekening niet vuil wordt.
Stap 9	Wanneer de druk droog is overtrekken de leerlingen hun vingerafdruk en de andere delen van de tekening met een zwarte fineliner.

DOOLHOF EN SYMBOLISCHE KLEUREN

Doolhof

Op de eerste foto is een lijnenpatroon te zien dat iets weg heeft van een doolhof, dit is een close-up van een vingerafdruk. Op de tweede foto zie je de gehele vingerafdruk. Het toont aan dat het zoeken van je identiteit een doolhof is.

Je vingerafdruk is je identiteit, maar wie ben jij?

Symbolische kleuren

Door de vingerafdruk te koppelen met twee symbolische kleuren ontstaat er een verbinding van je identiteit en je persoonlijkheid in een tekening.

Op de onderstaande site vind je een overzicht van de kleuren en hun betekenis.

→ <https://www.inspirerendleven.nl/de-symboliek-van-kleuren-wereldwijd/>

BENODIGDHEDEN

Tekenpapier, fineliner, vindmaterialen, kladpapier, aquarel verf, verfborstels, keukenrol, bekertjes met water.

TUSSENTIJDSE EVALUATIE

De experimenten van de druktechnieken worden samengelegd, zo kunnen de leerlingen inspiratie opdoen bij elkaar. Daarnaast verklaren ze hun kleurkeuze.

DIFFERENTIATIE

- De leraar kan de hoeveelheid kleuren kiezen.
- Er kan in positief of negatief gewerkt worden.

EVALUATIECRITERIA

Criteria	- 0	+ - 1	+ 2	++ 3
Het lijnenpatroon van de vingerafdruk is duidelijk overgebracht.				
De kleurkeuze reflecteert de persoonlijkheid van de leerling.				
De druktechniek is netjes toegepast op het eindresultaat.				
De tekening is netjes afgewerkt met een fineliner.				
De leerling heeft zich respectvol gedragen tegenover de anderen.				
Er is met respect omgegaan met de materialen.				
	.../18			

Opmerkingen

LEERPLANDOELSTELLINGEN EN EINDTERMEN

Leerplandoelstellingen PO

Leerplan: Eerste graad, eerste leerjaar A
VVKSO – BRUSSEL D/2008/7841/044

- 8 De elementen waaruit beelden zijn opgebouwd nl. de beeldaspecten (*kleur, lijn*), de materialen en hun verwerking, onderscheiden
- 11 Een authentieke beeldtaal ontwikkelen
- 14 Kleur op expressieve en symbolische wijze toepassen
- 15 Mogelijkheden en beperkingen van materialen en technieken exploreren
- 19 Over de verschillende stappen in het creatief proces reflecteren

Eindtermen PO

- 5 onder begeleiding verschillende methoden en technieken functioneel gebruiken.
- 7 onder begeleiding kleuren op expressieve, impressieve en symbolische wijze toepassen.
- 14 hun eigen beeldend werk naar inhoud en vorm toelichten.

VAKOVERSCHRIJDENDE MOGELIJKHEDEN

Filosofie/Nederlands	Gesprek over identiteit, in dialoog gaan
VOETen	2, 5, 11, 13, 18, 22

Bijlage 3: lesvoorbereiding mijn merk

MIJN MERK

ONDERWERP

Samensmelting van het eigen portret met maximum 3 kenmerkende voorwerpen tot een fantasiebeeld.

WERKVORM

Waarnemingstekenen: blind tekenen, naar waarneming schetsen

Aquarel schets

Overzetten van een tekening met kalk- of carbonpapier

Handborduren

BEELDASPECTEN

Lijn: samensmelting van figuren, lijnsoort

Vorm: Organisch of geometrisch, open/gesloten, restvorm

Kleur: zorgen voor passende kleuren die samen een geheel vormen

LESDOEL

De leerlingen kunnen aan de hand van zelfreflectie hun concept duidelijk uitleggen.

OPDRACHT

De leerlingen tekenen een blind zelfportret, ze tekenen enkel hun ogen, neus en mond. Hierna kiezen ze maximum 3 voorwerpen die ze aan hun persoonlijkheid kunnen linken. Ze verwerken hun zelfportret en de voorwerpen samen in één beeld, dit kan met behulp van kalk- of carbonpapier. De kleurenstudies worden uitgevoerd in aquarel. De werkelijke uitwerking is een hand geborduurde pin, T-shirt, tote-bag, etc.

STAPPENPLAN

Inleiding	De leraar verzamelt verschillende voorwerpen op een tafel in het klaslokaal. De leerlingen krijgen de opdracht om een voorwerp te kiezen dat bij hun past, hierna leggen ze om de beurt uit waarom ze voor dit voorwerp kozen.
Stap 1	De leerlingen tekenen minstens drie blinde zelfportretten. Ze kunnen er ook voor kiezen om enkel bepaalde delen van het gezicht te tekenen.
Stap 2	De leerlingen schrijven de voorwerpen waar ze zichzelf aan kunnen linken op een kladblad op. Ze kiezen hier maximum drie voorwerpen uit die ze kunnen samenvoegen tot één beeld.
Stap 3	De leerlingen schetsen minstens twee ideeën uit. De voorwerpen kunnen ze op drie manieren over tekenen: naar waarneming, blind getekend of met behulp van kalk- of carbonpapier.
Tussentijdse evaluatie	
Stap 4	De leerlingen werken hun schets uit in aquarelverf.
Stap 5	De leerlingen tekenen hun beeld over op het stuk stof, dit doen ze met kalk- of carbonpapier.
uitleg	Zie tussentitel handborduurtechniek
Stap 7	De leerlingen oefenen de hand borduurtechniek uit op een oefenstof.
Stap 8	De leerlingen handborduren hun beeld uit in de gewenste vorm: pin, tote-bag, T-shirt, etc.

HANDBORDUURTECHNIEK

Stap 1

Steek de draad door het oog van de naald.

Stap 2

Zorg dat de twee uiteinden van de draad gelijk zijn en knoop ze aan elkaar.

Stap 3

Zie filmpje.

<https://www.youtube.com/watch?v=lGxSfRvrst4&feature=youtu.be>

Tip: Steek altijd een beetje terug in of langs de vorige steek, zoals u in het filmpje kan zien, voor een mooie vlakopvulling.

BENODIGDHEDEN

Naalden, oefenstoffen, stof voor eindversie, draden in diverse kleuren, aquarelverf, kalk- of carbonpapier, schaar, schetspapier, potlood, gum, slijper

TUSSENTIJDSE EVALUATIE

- Voor welke voorwerp koos je? Waarom?
- Hoe zien we de voorwerpen terug in je ontwerp?
- Is er een duidelijk geheel?

DIFFERENTIATIE

- De vorm van de eindversie kan zelf worden gekozen
- De eindversie kan in volle kleurvlakken of in een lijntekening worden uitgewerkt
- De leerlingen kunnen een procesmap maken waar ze hun oefenstoffen, schetsen, kleurenkaart, etc in verwerken.
- De leerlingen die liever niet borduren, kunnen hun ontwerp op een stickervel uitwerken.
- Er kunnen verschillende borduurtechnieken gebruikt worden.

EVALUATIECRITERIA

	-- 0	- 1	+ 2	+ 3
Je ontwerp is een geheel.				
Je ontwerp vertelt iets over jezelf.				
Je kan je ontwerp duidelijk toelichten voor de groep.				
Je hebt een zelfportret verwerkt in je ontwerp.				
Je eindresultaat is netjes afgewerkt.				
Je hebt je respectvol gedragen naar de anderen toe.				
Je bent op een rustige manier omgegaan met de materialen.				
	.../21			

Opmerkingen

LEERPLANDOELSTELLINGEN

Leerplandoelstellingen PO

Leerplan: Eerste graad, eerste leerjaar A
VVKSO – BRUSSEL D/2008/7841/044

- 3 Via waarneming het essentiële van het bijkomstige onderscheiden
- 7 Waarnemingsbeelden als uitgangspunt voor eigen beeldvorming zien
- 9 Eigen ideeën, gevoelens, fantasieën in twee en drie dimensionale beelden uitdrukken
- 10 Door gebruik te maken van allerhande technieken naar waarneming schetsen
- 11 Een authentieke beeldtaal ontwikkelen
- 12 Vorm en compositieleer toepassen
- 14 Kleur op expressieve en symbolische wijze toepassen
- 15 Mogelijkheden en beperkingen van materialen en technieken exploreren
- 18 Eigen creaties en die van anderen presenteren en toelichten
- 21 Tegenover het eigen werk en dat van anderen een kritische houding aannemen en hierbij zijn mening verwoorden

Eindtermen PO

- 1 gericht kijken en hun kijkervaring toetsen aan reeds verworven kennis, vroegere ervaringen of eigen fantasie.
- 5 onder begeleiding verschillende methoden en technieken functioneel gebruiken.
- 6 hun gedachten en ideeën door middel van een schets vastleggen.
onder begeleiding vormsoorten, vormrelaties, vormvariëaties, vormconcepten en
- 8 vormfuncties zowel twee- als driedimensioneel toepassen in hun eigen beeldend werk.
onder begeleiding tot een expressieve weergave komen waarbij de beeldaspecten,
- 9 de techniek en de materialen op een verantwoorde wijze in hun persoonlijk werk worden geïntegreerd en streven hierbij naar originaliteit en authenticiteit.
- 14 hun eigen beeldend werk naar inhoud en vorm toelichten.

VAKOVERSCHRIJDENDE MOGELIJKHEDEN

Mode	Handborduurtechnieken, ontwerpen
VOETen	2, 3, 4, 7, 18, 22, 25

Bijlage 4: lesvoorbereiding snap-fie

SNAP-FIE

ONDERWERP

Snapchat filter ontwerpen op basis van het eigen gezicht.

WERKVORM

Overtekenen met kalk- of carbonpapier
Ontwerpen naar waarneming en fantasie
Acrylverf op plastic

BEELDASPECTEN

Lijn: lijnsoort
Kleur: bijpassende kleur voor onderwerp kiezen
Vorm: vorm-relaties en soorten

LESDOEL

De leerlingen kunnen tot een duidelijk herkenbare snapchat-filter komen met als vertrekpunt hun eigen gezicht en een thema.

OPDRACHT

Opdracht 1

De leerlingen ontwerpen een snapchat filter met, in deze les, als thema film. Dit doen ze op basis van hun eigen gezicht. Ze tekenen hun gezicht over met behulp van carbonpapier/een lichtbak/ kalkpapier a.d.h.v. een selfie op A5-formaat. Hierna kleuren ze de filter in met kleurpotlood.

AANDACHTSPUNT: Zorg dat de leerlingen bij het overtekenen van hun hoofd op een kladpapier genoeg ruimte laten rond om hun hoofd om te filter te ontwerpen op A5-formaat.

Opdracht 2

De leerlingen leggen een plastic blaadje (A5-formaat) op hun ontwerp. Ze schilderen het ontwerp nu rechtstreeks op het plastic blaadje met acrylverf.

AANDACHTSPUNT: Zorg ervoor dat er genoeg verfborstels zijn en dat deze droog zijn wanneer de leerlingen ermee op het plastic blaadje gaan schilderen, anders blijft de verf niet zitten.

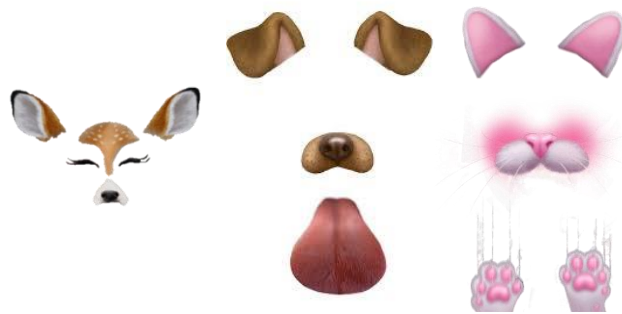
STAPPENPLAN

Inleiding	zie tussentitel Snapchat filter en selfie
Stap 1	Teken je selfie over op een kladpapier met behulp van carbonpapier/kalkpapier/ een lichtbak. LET OP: Zorg dat je genoeg ruimte laat rondom je hoofd zodat je genoeg plaats hebt om de filter te ontwerpen.
Stap 2	Kies een film uit waarrond je wilt werken. Zoek hier documentatie rond op.
Stap 3	Ontwerp je filter met als basis de documentatie die je zocht. Zorg ervoor dat je filter duidelijk en herkenbaar is.
Stap 4	Kleur je filter in met kleurpotlood.
Tussentijdse evaluatie	
Stap 5	Leg kranten op je bank.
Stap 6	Leg een plastic blaadje over je ontwerp.
Stap 7	Neem al de kleuren acrylverf die je nodig hebt bij je op een mengplaatje.
Stap 7	Schilder je ontwerp rechtstreeks over op het plastic blaadje. LET OP: Zorg ervoor dat je verfborstels droog zijn, anders blijft de verf niet zitten.

SNAPCHAT FILTER EN SELFIE

Een *selfie* is een foto die je van jezelf maakt, dit wordt meestal gedaan met een smartphone.

Een *Snapchat filter* vervormt delen van het gezicht, soms zelfs het hele gezicht. Zo kunnen de ogen vergroot worden, verschijnen er konijnenoren en -neuzen, etc. Hieronder vind je enkele voorbeelden van snapchatfilters.

De leerlingen leggen hun favoriete filter uit aan de hand van de volgende beeldaspecten; vorm, kleur.

BENODIGDHEDEN

Plastic vellen/plastic insteekmapjes A5-formaat, schetspapier A5-formaat, afgedrukte selfie A5-formaat, acrylverf, verfborstels, potjes voor water, doeken om verfborstels af te drogen, papieren plakband, kalkpapier

TUSSENTIJDSE EVALUATIE

- Voor welke film koos jij? Hoe zien we dit terug in jouw ontwerp?
- Is het onderwerp voor iedereen meteen duidelijk? Zo nee, wat zou hij/zij kunnen doen zodat dit wel het geval is?
- Zorgt het kleurgebruik ervoor dat de film duidelijker wordt of niet?

DIFFERENTIATIE

- De leerlingen kiezen zelf rond welke film ze willen werken.
- De documentatie kan op voorhand thuis opgezocht worden of tijdens de les.
- De leraar kan ervoor kiezen om de eindresultaten te gebruiken voor een vervolgles rond trickfotografie.
- De leraar kan ervoor kiezen om de selfies tijdens de les te laten nemen.

EVALUATIECRITERIA

Criteria	- 0	+ - 1	+ 2	++ 3
Er is tijdens het overtekenen van het hoofd voldoende ruimte gelaten voor het ontwerp van de snapchat-filter.				
Het concept van de filter is een duidelijk beeld.				
De kleuren verduidelijken het ontwerp.				
Het ontwerp is netjes overgeschilderd op het plastic blaadje.				
Het ontwerp toont een duidelijke link aan met de gekozen film.				
Er is gericht op zoek gegaan naar de nodige documentatie.				
Er is respectvol omgegaan met de anderen.				
	.../21			

Opmerkingen

LEERPLANDOELSTELLINGEN

Leerplandoelstellingen PO

Eerste graad A, eerste leerjaar
 VVKSO – BRUSSEL D/2008/7841/044

- 1 Door te kijken, te voelen, te luisteren en te beschouwen aandachtig waarnemen.
- 7 Waarnemingsbeelden als uitgangspunt voor eigen beeldvorming zien
- 9 Eigen ideeën, gevoelens, fantasieën in twee en drie dimensionale beelden uitdrukken
- 12 Vorm en compositieleer toepassen
- 15 Mogelijkheden en beperkingen van materialen en technieken exploreren
- 17 Mogelijkheden van het gebruik van ict en media onderzoeken en toepassen in functie van de beeldende opdracht.

Eindtermen PO

- 1 gericht kijken en hun kijkervaring toetsen aan reeds verworven kennis, vroegere ervaringen of eigen fantasie.
- 3 verschillende beeldaspecten (*lijn, vorm, kleur*) identificeren.
- 6 hun gedachten en ideeën door middel van een schets vastleggen.
- 8 onder begeleiding vormsoorten, vormrelaties, vormvariëaties, vormconcepten en vormfuncties zowel twee- als driedimensioneel toepassen in hun eigen beeldend werk.

VAKOVERSCHRIJDENDE MOGELIJKHEDEN

Geschiedenis	Romeinen, Grieken, Oorlog, etc.
Haarzorg	Kapsels ontwerpen in bepaald thema
Godsdienst	Verhalen
MO	Zangers, instrumenten, liedjes
PAV	Thema's: emoties, smartphones (digitale media), toneelstukken, films, etc.
VOETen	2,4,6,13,18,25

Bijlage 5: lesvoorbereiding studiekeuze portret

STUDIEKEUZE PORTRET

ONDERWERP

De leerlingen maken een blind zelfportret in potlood, hierna beantwoorden ze de vragen die op het bord staan. De antwoorden schrijven ze neer op de lijnen van het zelfportret of in de vlakken, dit doen ze in stift met pen of met kleurpotlood.

WERKVORM

Blind tekenen

Lijnen vervangen door woorden of tekening invullen met woorden

Kleuren met stift of kleurpotlood

BEELDASPECTEN

Lijn: lijnsoort

Kleur: gepaste kleuren kiezen voor de woorden

LESDOEL

De leerlingen krijgen aan de hand van een creatieve opdracht inzicht in zichzelf en hoe hun KVA en talenten invloed kunnen hebben op hun studiekeuze.

OPDRACHT

De leerlingen tekenen een blind zelfportret in potlood, hierna beantwoorden ze de vragen door hun antwoorden in pen/stift op de lijnen van het portret te tekenen. Lijnen waar niks op geschreven staat tekenen ze gewoon over. Wanneer ze hier klaar mee zijn gommen ze de potloodlijnen uit. Hierna vertellen de leerlingen ze allemaal hebben neergeschreven in hun zelfportret en hoe deze kenmerken een invloed kunnen hebben in hun studiekeuze. Of ze vertellen wat hun voorlopige studiekeuze is en hoe we hun persoonskenmerken hierin kunnen herkennen.

STAPPENPLAN

Optie 1	
Stap 1	Teken een blind zelfportret in potlood.
Stap 2	Beantwoord de vragen door je antwoorden neer te schrijven op de potloodlijnen van je portret. Doe dit in pen of met stift.
Stap 3	Gom de potloodlijnen uit.
Stap 4	Begin het klasgesprek.

Optie 2	
Stap 1	Teken een blind zelfportret in potlood.
Stap 2	Verdeel het zelfportret in 8-9 vakjes.
Stap 3	Beantwoord de vragen door je antwoord in de vakjes te schrijven. Denk na over de letterstijlen/-groottes/-diktes/ ... die je wilt gebruiken. Zorg ervoor dat het antwoord over het hele vakje wordt geschreven.
Stap 4	Overtrek de lijnen met een fineliner.
Stap 5	Kleur je portret in, denk goed na over je kleurgebruik. Welke woorden moeten naar voor springen, welke woorden moeten in de achtergrond verdwijnen, wat is positief, wat is negatief, etc.
Stap 6	Begin het klasgesprek.

POWERPOINT SLIDE MET VRAGEN

BENODIGDHEDEN

Tekenpapier, potlood, gum, slijper, PPT-slide met vragen, kleurpotloden, stiften, pennen

DIFFERENTIATIE

- De les kan ook ingevuld worden met een ander onderwerp, bijvoorbeeld een kennismaking les.

EVALUATIECRITERIA

Criteria	- 0	+ - 1	+ 2	++ 3
De leerlingen werken rustig aan de opdracht				
De leerlingen participeren met interesse mee aan het reflectie moment.				
De leerlingen staan open voor een andere benadering voor het onderwerp studiekeuze.				
De leerlingen tonen respect voor elkaar.				
De leerlingen denken kritisch na over zichzelf.				
	.../15			

Opmerkingen

LEERPLANDOELSTELLINGEN

Leerplandoelstellingen PO

Leerplan: Eerste graad, eerste leerjaar A
VVKSO – BRUSSEL D/2008/7841/044

- 10 Door gebruik te maken van allerhande technieken naar waarneming schetsen
- 14 Kleur op expressieve en symbolische wijze toepassen

Eindtermen PO

- 14 hun eigen beeldend werk naar inhoud en vorm toelichten.

VAKOVERSCHRIJDENDE MOGELIJKHEDEN

Leren Leren	De leerlingen reflecteren over hun studiegedrag
Schoolloop- baanbegeleiding	De leerlingen ontdekken de linkjes tussen hun persoonskenmerken en een studierichting.
VOETen	5, 8, 12, 13, 16, 18, 21, 22

Bijlage 6: lesvoorbereiding tijdsmachine

TIJDMACHINE

ONDERWERP

Egyptisch zelfportret

WERKVORM

Aquarel, waarnemingstekenen van afbeeldingen, basisfiguur omvormen naar zelfportret

BEELDASPECTEN

Kleur: betekenis van kleuren in de Egyptische cultuur

Lijn: transformeren van basisfiguur naar zelfportret, waarnemingstekenen

Vorm: 2D, geen perspectief

LESDOEL

De leerlingen kunnen zichzelf verwerken in een Egyptische muurschildering en hierbij de link leggen naar de les geschiedenis.

OPDRACHT

De leerlingen maken een Egyptisch zelfportret.

STAPPENPLAN

Vorbereidend werk	Geef de aquarelpapieren een verouderde transformatie. Dit doe je door ze nat te maken en in te strijken met gemalen koffiebonen.
Inleiding	Zie tussentitel Egyptische muurschildering.
Stap 1	De leerlingen zoeken Egyptische symbolen en klederdracht op die ze in hun ontwerp willen verwerken. Ze houden hierbij rekening met de betekenis er van. De volgende site kan een startpunt zijn: http://mythologian.net/egyptian-symbols-meanings/
Stap 2	De leerlingen tekenen het Egyptisch basisfiguur op een schetspapier na.
Stap 3	De leerlingen verwerken hun uiterlijke kenmerken en de Egyptische klederdracht in het basisfiguur.
Stap 4	De leerlingen ontwerpen een achtergrond voor de muurschildering op een schetspapier.
Stap 5	De leerlingen verwerken hun naam in hiërogliefen in hun ontwerp.
Stap 6	De leerlingen kleuren hun schets in.
Tussentijdse evaluatie	
Stap 7	De leerlingen tekenen hun ontwerp over op het aquarelpapier.
Stap 8	De leerlingen schilderen hun ontwerp in met aquarelverf.
Stap 9	De leerlingen omtrekken hun tekening met een dun penseeltje en zwarte aquarelverf.

EGYPTISCHE MUURSCHILDING

Mr Peabody and Sherman

➔ <https://www.youtube.com/watch?v=aEUjONDOqZQ>

In dit stukje uit de film zien we fragmenten uit de Egyptische cultuur bv. een perkamentrol waar enkele kenmerken van de kunststroming naar voor komen. Daarnaast is het een goede manier om aan te tonen dat je jezelf kan aankleden in de stijl van een bepaalde tijdperiode.

Kenmerken Egyptische muurschildering

We vinden de muurschilderingen terug in graftombes en begraafplaatsen (belangrijk: leven na de dood). Men geloofde erin dat de persoon die begraven werd al de afbeeldingen met zich mee kon nemen naar het hiernamaals en dat enkel de overledenen en de goden de afbeeldingen konden zien. Het was dus niet de bedoeling dat levende mensen de muurschilderingen konden bezichtigen. Het onderwerp van de schilderingen was het dagdagelijkse leven en dus het levensverhaal van de overledene. In de tombe van de farao werd het leven

rooskleurig afgebeeld, altijd mooi weer, veel eten en drinken, etc. Ook de slaven werden afgebeeld zodat deze de farao in het hiernamaals konden bedienen.

In de 3000 jaar dat Egypte regeerde zijn de muurschilderingen nooit echt veranderd. De afbeeldingen hadden een tweedimensionaal karakter waarin het zij- en vooraanzicht gecombineerd werden en er geen enkel spoor van perspectief te vinden was.

De kleuren die de Egyptenaren gebruikte werden gemaakt uit mineralen die ze vonden in hun naaste omgeving, sommige zouden ook geïmporteerd zijn. Het kleurgebruik was een belangrijk punt binnen de Egyptische kunst. Zo hadden de mannen en vrouwen bijvoorbeeld een andere huidskleur zoals je op de foto kan zien. De mannen werden afgebeeld in een roodbruine kleur om aan te tonen dat ze buiten leefde. De vrouwen daar-in-tegen kregen een lichte geelbruine kleur, hiermee wilde ze aantonen dat vrouwen binnen leefde. Achter de kleuren zat een symbolische betekenis en iedere kleur had verschillende tinten.

Blauw: lucht, water, hemel, oude vloed, wedergeboorte en schepping

Rood: vuur, boosheid, leven, chaos, overwinning en vijandigheid

Geel: eeuwig, onvergankelijk en onverwoestbaar (goud: goden)

Groen: vegetatie, groei, vreugde, plezier, vruchtbaarheid, nieuw leven en vernieuwing

Zwart: Dood, nacht, uithoudingsvermogen en stabiliteit

Wit: zuiverheid, macht, puurheid en eenheid

Basisfiguur

Gezicht: profiel

Bovenlichaam: vooraanzicht

Onderlichaam: profiel

Hiërogliefen

In onze cultuur hebben we een alfabet bestaande uit 26 letters. De Egyptenaren hadden hiervoor hiërogliefen, ook wel 'het schrift van de woorden der goden genoemd'. Het is een combinatie van beeld- en klankschrift.

BENODIGDHEDEN

Aquarelpapier, verfborstels, water, keukenrol, gemalen koffiebonen, aquarelverf, potlood, gum, slijper

TUSSENTIJDSE EVALUATIE

- Is hij/zij herkenbaar in beeld gebracht?
- Waarom koos je voor een bepaalde kleur?
- Hoe geven de symbolen die je koos een meerwaarde aan je ontwerp?

DIFFERENTIATIE

- Opzoekwerk kan thuis gebeuren of in de klas met de computer/IPad/boeken.
- De leraar kan ervoor kiezen om het voorbereidend werk samen met de leerlingen te doen.
- De leraar kan ervoor kiezen om handgeschept papier te maken met de leerlingen.

EVALUATIECRITERIA

Criteria	- 0	+ 1	+ 2	++ 3
Je hebt jezelf herkenbaar verwerkt in het basisfiguur.				
De symbolen die je koos zijn terug te koppelen aan jezelf.				
Je kleurgebruik vertelt iets over jezelf.				
Het geheel heeft een Egyptisch karakter.				
Je hebt je tekening netjes afgewerkt.				
Je hebt je respectvol gedragen naar de anderen toe.				
	.../18			

Opmerkingen

LEERPLANDOELSTELLINGEN EN EINDTERMEN

Leerplandoelstellingen PO

Leerplan: Eerste graad, eerste leerjaar A
VVKSO – BRUSSEL D/2008/7841/044

- 2 Via observatie natuur, media en kunstbeelden herkennen en benoemen
- 3 Via waarneming het essentiële van het bijkomstige onderscheiden
- 4 Het authentieke in natuur en cultuurbeelden ontdekken en er zich over verwonderen
- 7 Waarnemingsbeelden als uitgangspunt voor eigen beeldvorming zien
- 8 De elementen waaruit beelden zijn opgebouwd nl. de beeldaspecten (*kleur, lijn, vorm*), de materialen en hun verwerking, onderscheiden
- 10 Door gebruik te maken van allerlei technieken naar waarneming schetsen
- 14 Kleur op expressieve en symbolische wijze toepassen
- 17 Mogelijkheden van het gebruik van ict en media onderzoeken en toepassen in functie van de beeldende opdracht
- 21 Tegenover het eigen werk en dat van anderen een kritische houding aannemen en hierbij zijn mening verwoorden
- 25 Voor de beeldende kunst van eigen en andere culturen interesse tonen
- 29 Van diverse kunstuitingen genieten

Eindtermen PO

- 1 gericht kijken en hun kijkervaring toetsen aan reeds verworven kennis, vroegere ervaringen of eigen fantasie.
- 3 verschillende beeldaspecten (*kleur, lijn, vorm*) identificeren.
- 6 hun gedachten en ideeën door middel van een schets vastleggen.
- 7 onder begeleiding kleuren op expressieve, impressieve en symbolische wijze toepassen.
- hun persoonlijke mening geven over diverse beeldende creaties uit verschillende culturen en belangstelling opbrengen voor beeldende creaties, zowel traditionele als nieuwe, met inbegrip van deze buiten hun eigen culturele leefwereld.
- 10 hun eigen beeldend werk naar inhoud en vorm toelichten.
- leren zich kritisch opstellen ten opzichte van eigen werk en dat van anderen en
- 15* om kritische bedenkingen ten aanzien van hun creatieve uitingen te aanvaarden en te verwerken.

VAKOVERSCHRIJDENDE MOGELIJKHEDEN

Geschiedenis	Tijdperken
--------------	------------

Bijlage 7: lesvoorbereiding eigen wereld

EIGEN WERELD

ONDERWERP

De leerlingen ontwikkelen een eigen wereld: eigen personage maken, diersoorten bedenken, logo ontwerpen, schaalmodellen maken, paspoort ontwikkelen, historische gebeurtenis bedenken, grondwet schrijven, etc.

WERKVORM

Project

BEELDASPECTEN

Vorm: 2D ontwerp, 3D verwerking

Kleur: kleurenpalet opstellen

Lijn: lijnsoorten

LESDOEL

De leerlingen ontwikkelen een eigen wereld, als leerkracht leer je de leerlingen beter kennen en kan je persoonskenmerken herkennen in hun uitwerking.

OPDRACHT PO

Opdracht 1

De leerlingen maken een moodboard aan de hand van enkele vragen. Ze vullen dit moodboard op met verschillende materialen: stof, lint, foto's, schetsen, etc. Na het verzamelen van de documentatie geven ze hun wereld een naam. Dit moodboard kan ik de verschillende lessen van het project gebruikt worden als uitgangspunt voor de uitwerkingen.

Opdracht 2

De leerlingen ontwerpen een eigen personage. Wanneer ze tot een ontwerp in kleur zijn gekomen maken ze de nodige accessoires en wordt er een portretfoto gemaakt. Deze foto kan bewerkt worden met de online tool 'fotor'.

STAPPENPLAN

Inleiding	Zie tussentitel fantasiewerelden.
Stap 1	<p>Maak een moodboard.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inspiratievragen <ul style="list-style-type: none"> – In wat voor een wereld zou je graag leven? – Wat vind je leuk en minder leuk aan deze wereld? – Wat inspireert je? Hieronder kan je alvast enkele categorieën vinden. – Boeken, films, muziek, kleuren, materialen/stoffen, geuren, geluiden, landschappen, klimaat/weer, tijdperken/eeuwen, plaatsten/locaties, dieren, kunstenaars, kleren, mensen, voorwerpen, spellen, andere. – Wat vind je belangrijk? – Wat is het thema van je wereld? – Beschrijf je persoonlijkheid, wat zijn je karaktertrekken? – Wie ben je in je fantasiewereld? – Bedenk personages/dieren/ etc. – Komen er toeristen naar jou wereld? Voor welke vakantie komen ze? – Welke landschappen vind je mooi? – Bedenk nieuwe uitvindingen. – Je stapt naar buiten, wat zie je?
Stap 2	Geef je wereld een naam.
Stap 3	<p>Wie ben ik in deze wereld? Ontwerp een personage.</p> <p>Inspiratie: moodboard + aanvullend</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kenmerken van dieren verwerken - Mythologie verwerken - Etc.
Stap 4	Werk je personage uit in kleur.
Tussentijdse evaluatie	
Stap 5	Maak een lijst met al de accessoires op die je nodig hebt om de portretfoto te maken. Schets deze uit.
Stap 6	Maak de accessoires die je nodig hebt voor je portretfoto in 3D.
Stap 7	Vorm groepjes van twee. Maak om de beurt een portretfoto, de achtergrond bepaal je zelf.

FANTASIEWERELDEN

De Zuid-Nederlandse school: tweede helft 16de eeuw)

Zelfportret verwerkt als landschap.

Films

Lord of the rings

Alice in wonderland

Avatar

Andere inspiratiebronnen

Verschillende culturen, Magic the Gathering, games, tekenfilms, etc.

BENODIGDHEDEN

Papier, vind-materialen, karton, piepschuim, plastic, verf, verfborstels, kranten, papieren plakband, stiften, klei, potlood, gum, slijper, fototoestellen, papier-maché, leerlingen voorzien zelf kosteloze materialen.

TUSSENTIJDSE EVALUATIE

- Leg je personage en de link naar je moodboard uit.

DIFFERENTIATIE

- De uitwerking van het personage kan in 3D worden gemaakt, bijvoorbeeld uit klei.
- Het moodboard kan digitaal worden gemaakt of op papier.

EVALUATIECRITERIA

	-- 0	- 1	+ 2	+ 3
Je moodboard bevat een rode draad.				
Er is een link te zien tussen je personage en je moodboard.				
Je hebt de nodige accessoires van je ontwerp in 3D gemaakt.				
Je accessoires zijn netjes afgewerkt.				
Je portretfoto geeft de sfeer van je personage weer.				
Je hebt je respectvol gedragen naar de anderen toe.				
Je bent op een rustige manier omgegaan met de materialen.				
	.../21			

Opmerkingen

LEERPLANDOELSTELLINGEN EN EINDTERMEN

Leerplandoelstellingen PO

Leerplan: Eerste graad, eerste leerjaar A
 VVKSO – BRUSSEL D/2008/7841/044

- 7 Waarnemingsbeelden als uitgangspunt voor eigen beeldvorming zien
- 9 Eigen ideeën, gevoelens, fantasieën in twee en drie dimensionale beelden uitdrukken
- 11 Een authentieke beeldtaal ontwikkelen
- 14 Kleur op expressieve en symbolische wijze toepassen
- 15 Mogelijkheden en beperkingen van materialen en technieken exploreren
- 16 De beeldtaal tijdens het eigen vormgeven onderzoeken en sturen
- 17 Mogelijkheden van het gebruik van ict en media onderzoeken en toepassen in functie van de beeldende opdracht
- 18 Eigen creaties en die van anderen presenteren en toelichten
- 27 Ter voorbereiding van beeldende opdrachten informatiebronnen raadplegen
- 28 Bij het oplossen van beeldende problemen aan zelfvertrouwen winnen

Eindtermen PO

- 1 gericht kijken en hun kijkervaring toetsen aan reeds verworven kennis, vroegere ervaringen of eigen fantasie.
- 6 hun gedachten en ideeën door middel van een schets vastleggen.
- 8 onder begeleiding vormsoorten, vormrelaties, vormvariëaties, vormconcepten en vormfuncties zowel twee- als driedimensioneel toepassen in hun eigen beeldend werk.
- 9 onder begeleiding tot een expressieve weergave komen waarbij de beeldaspecten, de techniek en de materialen op een verantwoorde wijze in hun persoonlijk werk worden geïntegreerd en streven hierbij naar originaliteit en authenticiteit.
- 14 hun eigen beeldend werk naar inhoud en vorm toelichten.
- 16* leren diverse culturele informatiebronnen uit hun omgeving te raadplegen.
- 18* leren zich expressief uiten.

PROJECT: VAKOVERSCHRIJDENDE MOGELIJKHEDEN

Techniek	Eigen huis ontwerpen, plattegrond tekenen
(Kunst)Geschiedenis	Inspiratie halen uit verschillende tijdperken, uitwerken van een eigen grondwet, historische gebeurtenis
Taalvakken	Schrijfoopdrachten: <ul style="list-style-type: none"> - Manifest schrijven - Wat zie je niet in jouw wereld? - Verzin een historische gebeurtenis.

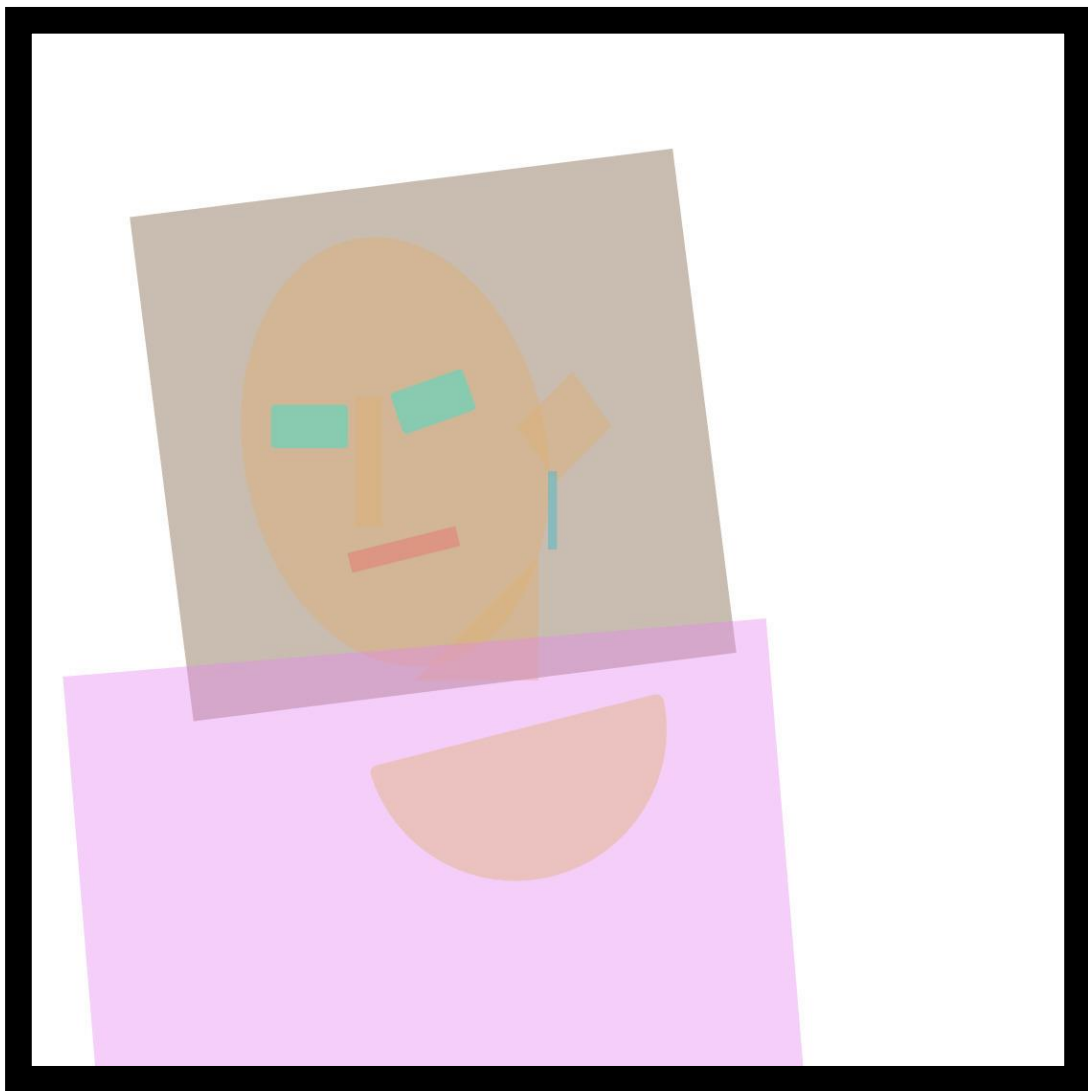
	<ul style="list-style-type: none"> - Verzin een scheppingsverhaal. - Bedenk een avontuur voor je personage. - Creëer een plek vanuit een herinnering.
Fotografie	Foto's uit eigen wereld maken.
Informatica	ansichtkaart ontwerpen, paspoort maken
Aardrijkskunde	Inspiratie uit verschillende landschappen, plantensoorten, een kaart van de eigen wereld maken
Leren Leren	Zelfreflectie
Muzikale opvoeding	Een soundtrack maken voor je wereld.
Voeding	Zelf een typisch drankje/gerecht ontwikkelen voor je wereld, logo voor drankje/gerecht ontwikkelen
Wiskunde	Oppervlakte bepaling, massa bepaling, soorten vormen
Natuurwetenschappen	Zelf een evolutie verschijnsel uittekenen

AFSLUITING PROJECT

De leerlingen stellen hun wereld aan elkaar voor, waarna ze een tijdcapsule maken om hun eigen wereld in te bewaren.

Bijlage 8: Gezichtsherkenning

GEZICHTS- HERKENNING

ONDERWERP

Digitaal gestileerd portret met als uitgangspunt gezichtsherkenningstechnologie en wiskundige basisvormen

WERKVORM

Het online stileren van een selfie met doorschijnende wiskundige basisvormen.

BEELDASPECTEN

Kleur: gelijkaardige kleuren zoeken als op de gekozen foto.

Vorm: wiskundige basisvormen als uitgangspunt voor een gestileerd portret.

LESDOEL

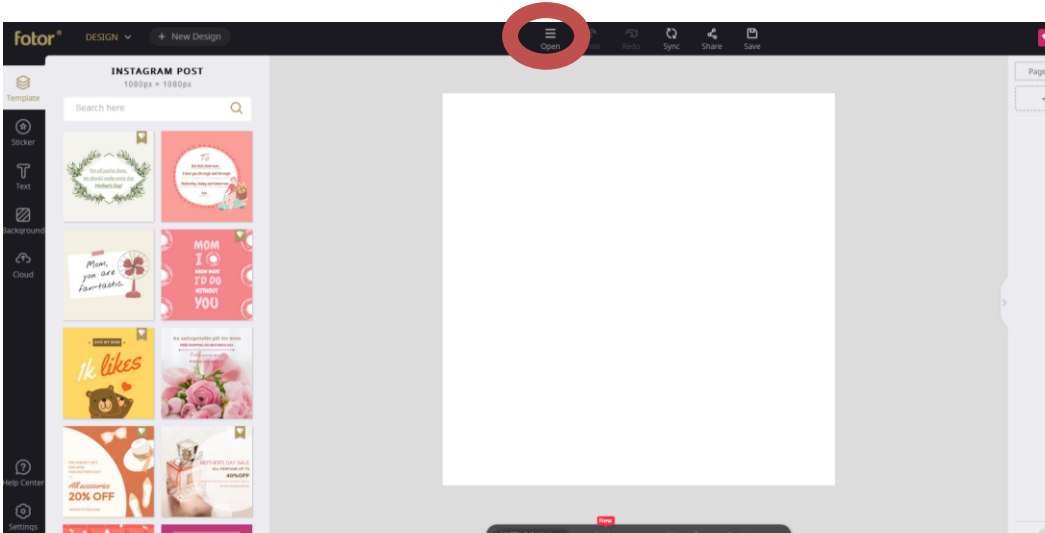
De leerlingen kunnen tot een gestileerd portret komen met als uitgangspunt een selfie en wiskundige basisvormen.

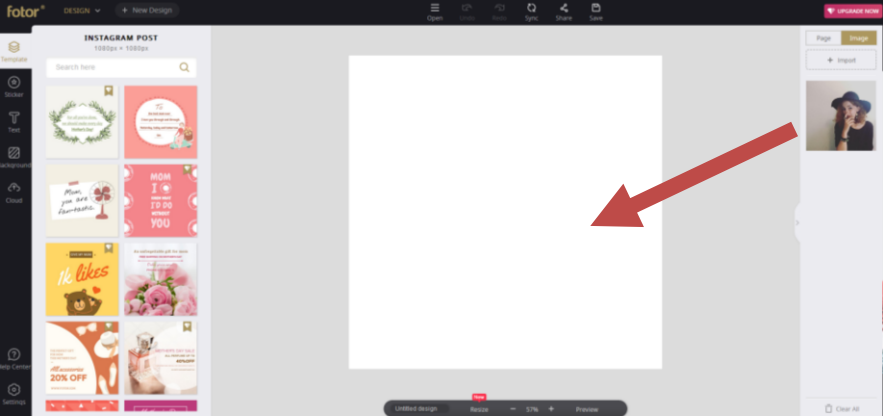
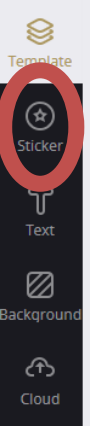
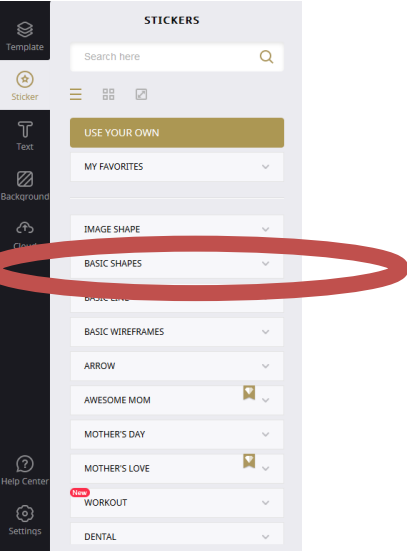
OPDRACHT

De leerlingen maken een gestileerd portret bestaande uit basisvormen. Deze basisvormen worden transparant gemaakt en krijgen een kleur die aansluit bij de kleur van de selfie.

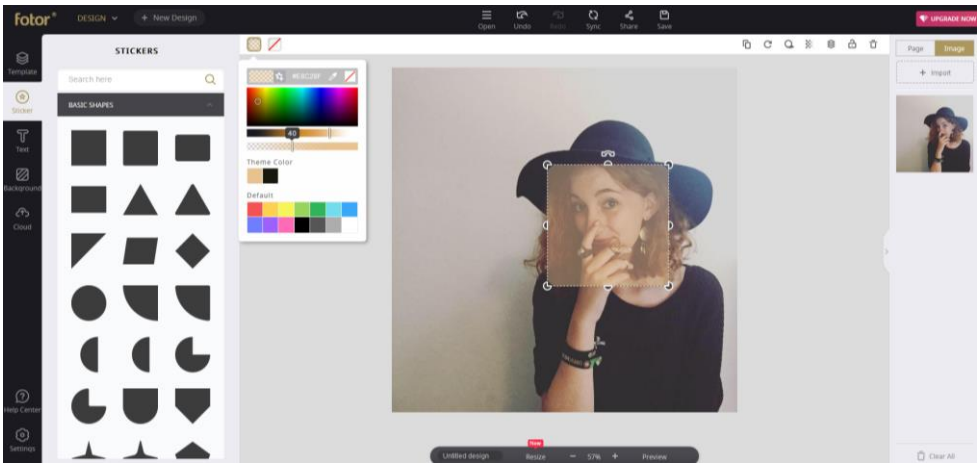
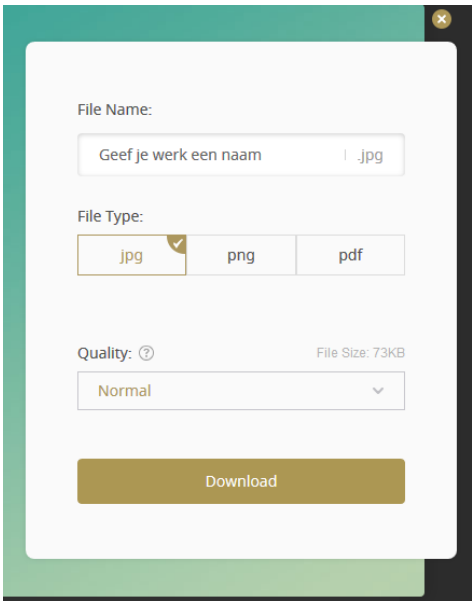
Er wordt gebruik gemaakt van de site www.fotor.com . Op deze site kan u makkelijk op de gekozen selfie werken, waarna u de foto kan verwijderen. Enkel de basisvormen blijven achter op een witte achtergrond.

STAPPENPLAN

Inleiding	Zie tussentitel gezichtsherkenning.
Stap 1	Open de site www.fotor.com .
Stap 2	<p>Klik op het knopje 'Design'.</p>
Stap 3	<p>Open de optie 'Instagram post'.</p>
Stap 4	<p>Open je selfie in het programma door op 'open' te drukken.</p>

<p>Stap 5</p>	<p>Sleep je foto naar het witte lege werk vak.</p>
<p>Stap 6</p>	<p>Klik op het icoontje 'sticker'.</p>
<p>Stap 7</p>	<p>Kies voor 'Basic shapes'.</p>

<p>Stap 8</p>	<p>Kies vormen om over de verschillende delen van je selfie te plaatsen; hoofd, haren, ogen, juwelen, oren, etc. Geef iedere vorm een kleur die aansluit bij de kleur op je foto, hierna maak je de vorm transparant.</p>
<p>Stap 9</p>	<p>Verwijder je foto van de achtergrond. Dit doe je door op je foto te klikken waarna je op de knop delete klikt.</p>
<p>Stap 10</p>	<p>Sla je werk op door op save te klikken. Geef je werk de naam 'NaamVoornaam_stilering-selfie' en kies voor een normale kwaliteit.</p>

BENODIGDHEDEN

Computer, selfie

GEZICHTSHERKENNING

Zintuiglijke gezichtsherkenning

Het herkennen van gezichten. Wanneer je 'volwassen' bent draait gezichtsherkenning niet meer louter rond de globale kenmerken. Het wordt een samenspel van herkenning, gedrag en beoordeling. Je vormt op basis van de gezichtsherkenning een totaalbeeld van de desbetreffende persoon.

Digitale gezichtsherkenning

Facial recognition komt meer en meer in beeld. Dit wil zeggen dat de eigenschappen van je gezicht worden geregistreerd en bewaard om je gezicht later te kunnen identificeren. Denk aan Facebook, je post een foto met je vrienden. Wanneer je hen wilt taggen kan je hen meestal meteen aanklikken wanneer je over hun gezicht gaat.

Klasgesprek

Leergesprek aan de hand van het onderstaande filmpje.

- Wat vind jij van gezichtsherkenning?
- Wat zijn de voor en nadelen?

https://www.youtube.com/watch?v=nT_PXjLol_8

DIFFERENTIATIE

- Er kan ook gekozen worden voor open basisvormen.
- Er kan monochroom gewerkt worden
- Het eindresultaat kan gebruikt worden om een patroon te maken. Dit patroon kan geschilderd worden op doek.
- De achtergrond kan in kleur.

EVALUATIECRITERIA

	-- 0	- 1	+ 2	+ 3
Je hebt doorzichtige basisvormen gebruikt.				
De kleuren die je koos sluiten aan bij de kleuren op je selfie.				
Je eindbeeld duidelijke een duidelijke stilering van de selfie. (Er is een gezicht, lichaam herkenbaar.)				
Je hebt het werk opgeslagen onder de juiste naam.				
	.../12			

Opmerkingen

LEERPLANDOELSTELLINGEN EN EINDTERMEN

Leerplandoelstellingen PO

Leerplan: eerste graad eerste leerjaar A
VVKSO – BRUSSEL D/2008/7841/044

- 3 Via waarneming het essentiële van het bijkomstige onderscheiden
- 12 Vorm en compositieleer toepassen
- 14 Kleur op expressieve en symbolische wijze toepassen
- 17 Mogelijkheden van het gebruik van ict en media onderzoeken en toepassen in functie van de beeldende opdracht

Eindtermen PO

- 8 onder begeleiding vormsoorten, vormrelaties, vormvariëaties, vormconcepten en vormfuncties zowel twee- als driedimensioneel toepassen in hun eigen beeldend werk

VAKOVERSCHRIJDENDE OPDRACHTEN

Wiskunde	Basisvormen
PAV	Thema: digitale media
VOET'en	14